

การจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา
อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

นางสาวยุพดี เจริญรัตนไพฑูรย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการจัดการการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2563

**Vegetable Production Management According to Good Agricultural Practices
of Ban Khok Nok Tha Community Enterprise at Khon San District,
Chaiyaphum Province**

Miss Yuppadee Charoenrattanapaitoon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Resources Management

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2020

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา อำเภอคอนสาร
จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อและนามสกุล นางสาวยุพดี เจริญรัตนไพฑูรย์

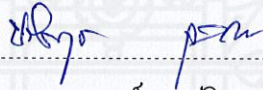
แขนงวิชา การจัดการการเกษตร

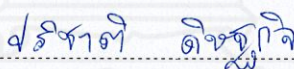
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริชาติ ดิษฐกิจ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นารีรัตน์ สีระสาร

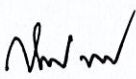
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2564

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริยานุช จุลกะ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริชาติ ดิษฐกิจ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นารีรัตน์ สีระสาร)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร พุทธาพิทักษ์ผล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของวิสาหกิจชุมชน
กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัย นางสาวยุพดี เจริญรัตนไพฑูรย์ รหัสนักศึกษา 2619001569

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชาติ ดิชฐกิจ (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร

ปีการศึกษา 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) กระบวนการผลิตผัก 2) ความรู้ ความเข้าใจ ในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 3) ปัญหาและความต้องการในการจัดการการผลิตผัก และ 4) แนวทางการจัดการการผลิตผัก งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ประชากรแบ่งเป็น 2 กลุ่ม 1) เกษตรกรที่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา ที่ขึ้นทะเบียน ปี พ.ศ. 2563 จำนวน 38 ราย โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมด และ 2) ประธานและสมาชิกตัวอย่างของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่รับซื้อผักของบริษัท จำนวน 1 คน และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จำนวน 1 คน รวมทั้งหมด 5 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม สติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่ซื้อเมล็ดพันธุ์จากร้านค้า เริ่มทำการผลิตผักเป็นระยะเวลา มากกว่า 10 ปี โดยใช้แหล่งน้ำจากบ่อบาดาล/บ่อน้ำ มีการใช้น้ำหมักชีวภาพผสมปุ๋ยเคมี และใช้ปุ๋ยหมักผสมปุ๋ยเคมี ในการปรับปรุงบำรุงดิน ป้องกันกำจัดโรคและแมลงด้วยสารสกัดจากธรรมชาติและมีการปลูกพืชผักหมุนเวียนตลอดทั้งปี 2) เกษตรกรมีระดับความรู้ ความเข้าใจ ในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ปัญหาในการจัดการการผลิตผัก คือ โรคและแมลงรบกวนทำให้ผลผลิตเสียหาย และปัญหาการวางแผนการผลิตไม่ตรงกับช่วงที่เจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตรลงมาตรวจประเมินแปลงเพื่อรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรมีความต้องการที่จะลดต้นทุนการผลิต และร้อยละ 100 ต้องการไปรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และ 4) แนวทางการจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี คือ เกษตรกรควรมีการจัดทำแผนการผลิตที่ชัดเจน และติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่องเพื่อเจ้าหน้าที่จะได้ลงพื้นที่ตรวจประเมินแปลงได้ตรงรอบการผลิต ตลอดจนเกษตรกรควรเข้ารับการอบรมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเกี่ยวกับการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

คำสำคัญ การจัดการการผลิตผัก การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี วิสาหกิจชุมชน ปลูกปลอดภัย

Thesis title: Vegetable Production Management According to Good Agricultural Practices of Ban Khok Nok Tha Community Enterprise at Khon San District, Chaiyaphum Province

Researcher: Miss Yuppadee Charoenrattanapaitoon; **ID:** 2619001569;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Resources Management);

Thesis advisor: (1) Dr. Parichat Dittakit, Assistant Professor;

(2) Dr.Nareerat Sirasarn, Assistant Professor; **Academic year:** 2020

Abstract

The objectives of this research were to study 1) vegetable production process 2) knowledge and understanding of Good Agricultural Practices (GAP) standards 3) problems and needs of vegetable production management, and 4) guidelines for vegetable production management for the community enterprise.

This study was a quantitative and qualitative research. The population was divided into two groups. The first group consisted of 38 farmers of Ban Khok Nok Tha community enterprise members' registered in 2020. A study from all populations. The second group consisted of 3 individuals which were the president and model farmer of Ban Khok Nok Tha community enterprise, staff of vegetable assembly company, and agricultural extensionist about total of 5 people. Data collection was performed by using a questionnaire for farmers were a structured questionnaires and focus group discussions. Statistical parameters were frequency, percentage, mean, minimum value, maximum value, standard deviation, classification, and content analysis.

The results of the study showed that 1) most of the farmers bought vegetable seeds from shops and had been producing vegetables for more than 10 years. By using water sources from underground water / ponds. Soil improvement and preservation were used bio-extract liquid mixed with chemical fertilizers and compost mixed with chemical fertilizer. Plant diseases and pests Protection were used natural extracts and crop rotation throughout the year. 2) Farmers were a level of knowledge of all understanding of good agricultural practice standards was at the highest level. 3) Farmers were problems with disease management and pests that cause damage. And the problem of production planning did not coincide with the time when the officer came to audit the plot to certify good agricultural practice standards. Farmers want to reduce production costs. All farmers need a certificate of good agricultural practice. And 4) Guidelines for vegetable production management following good agricultural practice standards. Farmers should have a clear production plan also continuous contact with the staff. Farmers should be trained following good agricultural practices standards regarding postharvest management.

Keywords: Vegetable production management, Good agricultural practices, Community enterprises, Hygienic vegetables

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกล่วงไปได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชาดิ ดิษฐกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางและเอาใจใส่ดูแลในการทำ วิทยานิพนธ์นี้ ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริรัตน์ สีระสาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา และผู้บังคับบัญชา ผู้มีพระคุณอย่างยิ่งที่สนับสนุนให้ ศึกษาต่อในระดับมหาบัณฑิต ขอขอบคุณ ทุกคนในครอบครัว คณาจารย์ ตลอดจนบุคลากรและ เจ้าหน้าที่สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชทุกท่าน ที่ได้ให้ กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้าน โคนกทา ตำบลดงกลาง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิทุกท่าน ที่เสียสละเวลาอำนวยความสะดวกและให้ข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ในการศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ผลอันจะเป็นประโยชน์ ความดี ความงามทั้งปวงที่เกิดขึ้นจากการวิจัยนี้ ขอมอบแต่บิดามารดาและครอบครัวของข้าพเจ้า อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้มีพระคุณทุกท่าน และ ขอขอบพระคุณญาติมิตร เพื่อนทุกท่านที่ช่วยเหลือ สนับสนุนให้กำลังใจในการศึกษา และดำเนินงาน วิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ด้วยดีตลอดมา หากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้ศึกษาขอน้อมรับไว้ด้วยความ ยินดียิ่ง

ยุพดี เจริญรัตนไพฑูรย์

กุมภาพันธ์ 2564

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
ความหมาย และความสำคัญการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	6
กระบวนการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	7
ความหมายและความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน	8
สภาพทั่วไปของตำบลดงกลาง อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ	10
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	15
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	15
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	15
การเก็บรวบรวมข้อมูล	18
การวิเคราะห์ข้อมูล	19

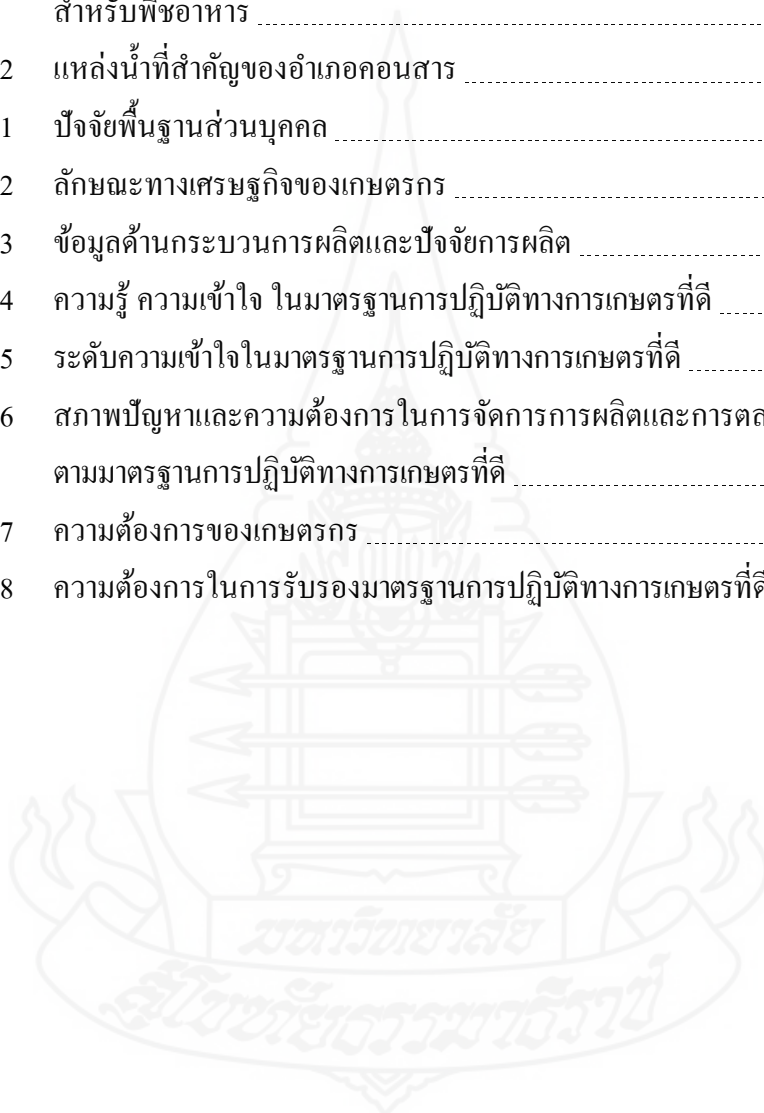
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	20
ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตผักของเกษตรกร	20
ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านกระบวนการผลิตและปัจจัยการผลิต	28
ตอนที่ 3 ความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	32
ตอนที่ 4 ปัญหาและความต้องการในการจัดการการผลิตผักและการตลาดการผลิตผัก ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	36
ตอนที่ 5 แนวทางการจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	45
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	52
สรุปการวิจัย	52
อภิปรายผล	53
ข้อเสนอแนะ	55
บรรณานุกรม	56
ภาคผนวก	59
ก แบบสอบถาม	60
ข ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร	73
ประวัติผู้วิจัย	84

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	รายการและข้อกำหนดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับพืชอาหาร 8
ตารางที่ 2.2	แหล่งน้ำที่สำคัญของอำเภอคอนสาร 12
ตารางที่ 4.1	ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล 22
ตารางที่ 4.2	ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร 26
ตารางที่ 4.3	ข้อมูลด้านกระบวนการผลิตและปัจจัยการผลิต 29
ตารางที่ 4.4	ความรู้ ความเข้าใจ ในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 33
ตารางที่ 4.5	ระดับความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 36
ตารางที่ 4.6	สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการการผลิตและการตลาดการผลิตผัก ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 37
ตารางที่ 4.7	ความต้องการของเกษตรกร 39
ตารางที่ 4.8	ความต้องการในการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 44

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 แนวคิดวิสาหกิจชุมชน	9

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีการปลูกผักที่หลากหลายตามความเหมาะสมของพื้นที่ตามนโยบายของรัฐบาลที่จะผลักดันให้ประเทศไทยเป็นครัวของโลก (Kitchen of the World) มุ่งให้ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารที่ปลอดภัย (food safety) และผู้บริโภคหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีผู้ปลูกผักส่วนหนึ่งยังมุ่งผลิตผักที่มีลักษณะสวยงาม นำมารับประทาน โดยมิได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของผลผลิตและปลอดภัยต่อผู้บริโภค ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพของเกษตรกรผู้ผลิตเองและผู้บริโภค (นาวิรินทร์ แก้วดวง, เบนจมาศ อยู่ประเสริฐ และภรณี ต่างวิวัฒน์, 2560)

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การปฏิบัติในกระบวนการผลิตทางการเกษตรตามระบบการจัดการคุณภาพเพื่อให้ผลผลิตไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมี (สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร, 2555) ผลผลิตมีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค มีผลผลิตเพิ่มขึ้น สภาพแวดล้อมและดินในพื้นที่การผลิตดีขึ้น และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (พรรณทิวา กว้างเงิน และบุศรา ลีมนิรันดร์กุล, 2560) นอกจากนี้ ยังช่วยลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรที่ปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ชัยยศ สัมฤทธิ์สกุล, 2559) อีกทั้ง ทำให้เกษตรกรและผู้บริโภคมีสุขภาพและสุขลักษณะที่ดีขึ้น เกษตรกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอีกด้วย (พรรณทิวา กว้างเงิน และบุศรา ลีมนิรันดร์กุล, 2560)

โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา ตำบลดงกลาง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เป็นกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี รายเดียวแล้วจำนวน 13 ราย 8 ชนิดพืช ซึ่งมีการส่งจำหน่ายผลผลิตให้กับห้างสรรพสินค้า แต่เนื่องจากการผลิตพืชผักไม่สามารถผลิตได้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งเกษตรกรที่สามารถผลิตพืชผักส่งห้างสรรพสินค้า สามารถส่งได้เฉพาะผู้ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีเพียงจำนวน 13 ราย จากสมาชิกทั้งหมดจำนวน 38 ราย และสามารถส่งผลผลิตได้เพียง 8 ชนิดพืชเท่านั้น ซึ่งในพื้นที่เกษตรกรปลูกหลากหลายมากกว่านั้น และเกษตรกรที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จำเป็นต้องขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้ครบทุกคนและครบทุกชนิดพืช เพื่อสมาชิกทุกคนจะได้ส่งผลผลิตจำหน่าย

ห่างสรรพสินค้าได้ทุกคน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อให้สมาชิกได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทุกคน ตลอดจนศึกษาปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกร เพื่อเป็นแนวทางการจัดการการผลิตผักของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา ตำบลดงกลาง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ รวมถึงเป็นข้อมูลที่จะเป็นแนวทางในการช่วยเหลือเกษตรกรให้ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทุกคน เพื่อนำไปวางแผนการผลิต การตลาด ตลอดจนสร้างรายได้ของเกษตรกรให้ดีขึ้นอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษากระบวนการผลิตผักของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา ตำบลดงกลาง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจ ในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา ตำบลดงกลาง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการจัดการการผลิตผักของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา ตำบลดงกลาง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ
- 2.4 เพื่อหาแนวทางการจัดการการผลิตผักของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา ตำบลดงกลาง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้าน โคนกนทา อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ มีขอบเขตดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ ดำเนินการศึกษาวิจัยของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้าน โคนกนทา ตำบลดงกลาง อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

4.2 ขอบเขตด้านประชากร

4.2.1 แบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้าน โคนกนทา ที่ขึ้นทะเบียน ปี พ.ศ. 2563 จำนวน 38 ราย โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมด

4.2.2 สันทนากลุ่ม ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ประธานและสมาชิกตัวอย่างของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้าน โคนกนทา จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่รับซื้อผักของบริษัท จำนวน 1 คน และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จำนวน 1 คน รวมทั้งหมด 5 คน

4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาข้อมูลจากเกษตรกรของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้าน โคนกนทา โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ และกระบวนการผลิตผักของเกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้าน โคนกนทา อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ รวมทั้งปัญหาและความต้องการในการจัดการการผลิตผัก เพื่อเป็นแนวทางการจัดการการผลิตผักของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้าน โคนกนทา อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

4.4 ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลของงานวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการ ในระหว่างเดือนกันยายน ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การจัดการการผลิตผัก หมายถึง วิธีการหรือหนทางเพื่อการปฏิบัติในการจัดการการผลิตผักตั้งแต่การเตรียมปัจจัยการผลิต การวางแผนการผลิต กระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การเก็บรักษาผลผลิต และการตลาด

5.2 มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง แนวทางในการทำการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ปลอดภัยตามข้อกำหนด เริ่มตั้งแต่การเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ให้ผลผลิตมีคุณภาพปลอดภัย เหมาะสมต่อการบริโภค มีความยั่งยืนของทรัพยากรทางการเกษตร

5.3 วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การรวมกลุ่มเพื่อประกอบกิจการทางการเกษตรเพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว และชุมชน

5.4 ฝักปลอดภัย หมายถึง การปฏิบัติทางการเกษตรในการจัดการการผลิตฝักตั้งแต่การเตรียมปัจจัยการผลิต การวางแผนการผลิต กระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว โดยใช้สารเคมีในปริมาณที่กรมวิชาการแนะนำ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกผักปลอดสารพิษบ้าน โลกนกทา อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความหมาย และความสำคัญการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
2. กระบวนการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
3. ความหมายและความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน
4. สภาพทั่วไปของตำบลดงกลาง อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมาย และความสำคัญเกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1.1 ความหมายเกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2556) หมายถึง แนวทางต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ปลอดภัยตามข้อกำหนด โดยมีกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้ผลผลิตสูงคุ้มค่าต่อการลงทุน อันจะก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อทรัพยากรทางการเกษตร เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

1.2 ความสำคัญของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1.2.1 ผลผลิตมีความปลอดภัย และคุณภาพเหมาะสมในการบริโภค เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งใน และต่างประเทศ

1.2.2 เกษตรกรมีความรู้และผลิตสินค้าเกษตรอย่างเป็นระบบทำให้ลดต้นทุนการผลิต และการผลิตที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สุขภาพ ความปลอดภัย และสวัสดิการของผู้ปฏิบัติงาน

1.2.3 เกษตรกรและผู้บริโภคได้บริโภคพืชผัก ผลไม้ที่ปลอดภัยคุณภาพดี ส่งผลต่อการมีสุขภาพที่แข็งแรงต่อไป

1.2.4 มีรายได้จากการจำหน่ายพืชผักผลไม้ที่ปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอทำให้ครอบครัว มีความอบอุ่น มั่นคงทางรายได้ (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2556)

2. กระบวนการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2556) แบ่งออกเป็น 8 หมวด ได้แก่ 1) น้ำ 2) พื้นที่ปลูก 3) วัตถุดิบทรายทางการเกษตร 4) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว 5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา 7) ลักษณะส่วนบุคคล และ 8) บันทึก และการตามสอบมีระดับข้อกำหนด ดังนี้ (รายละเอียดแนวปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในภาคผนวก)

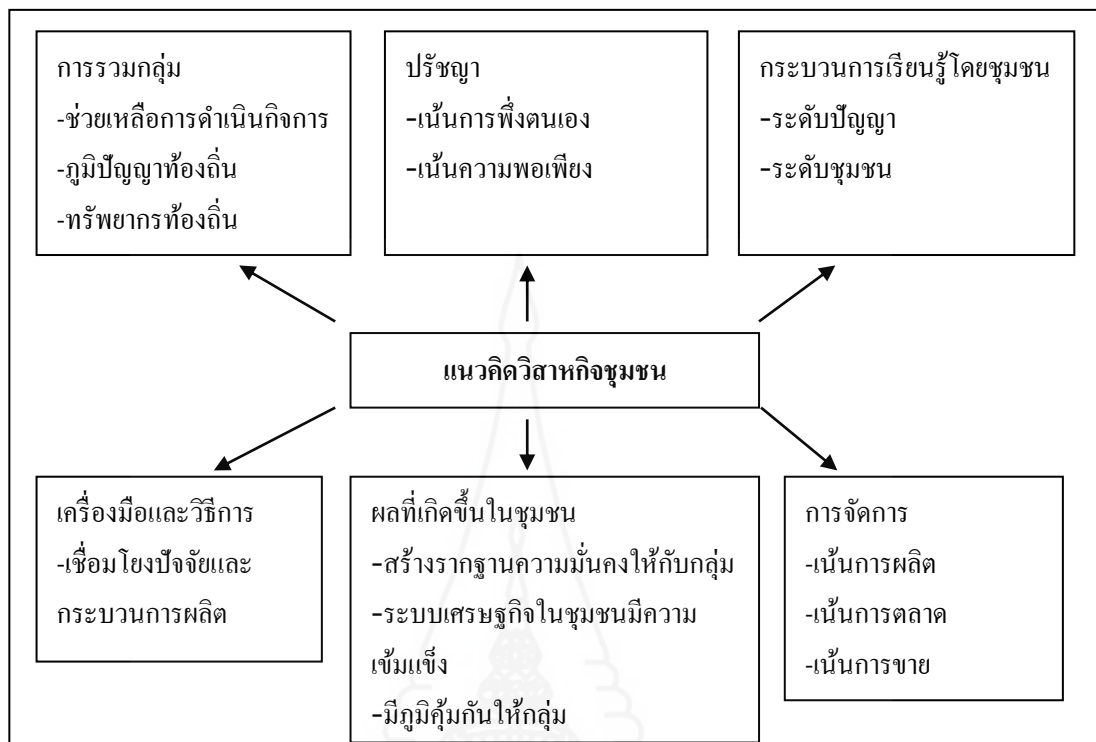
- 1) ข้อกำหนดหลัก เป็นข้อกำหนดที่จะต้องปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อทางตรงหรือรุนแรงต่อพืชอาหารทำให้ผลผลิตไม่ปลอดภัย
  - 2) ข้อกำหนดรอง เป็นข้อกำหนดที่ควรปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อพืชอาหาร ทำให้ผลผลิตมีความเสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัย
  - 3) ข้อเสนอแนะ เป็นข้อกำหนดที่เจ้าหน้าที่แนะนำให้ปฏิบัติ
- เกณฑ์การตัดสินตามรายการและข้อกำหนดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจำนวน 116 ข้อ ดังแสดงในตารางที่ 2.1 แบ่งได้ดังนี้
- 1) ข้อกำหนดหลัก จำนวน 23 ข้อ มีเกณฑ์การตัดสินข้อกำหนดหลักต้องผ่านการประเมิน ร้อยละ 100 คือ ต้องผ่านทุกข้อ
  - 2) ข้อกำหนดรอง จำนวน 41 ข้อ มีเกณฑ์การตัดสินข้อกำหนดรองต้องผ่านการประเมิน ร้อยละ 60 คือ ผ่านจำนวน 25 ข้อ ถือว่าผ่าน
  - 3) ข้อเสนอแนะ จำนวน 52 ข้อ ไม่เป็นเกณฑ์ตัดสินของเจ้าหน้าที่ แต่แนะนำให้ปฏิบัติตามเพื่อให้ได้มาซึ่งอาหารที่มีความปลอดภัยและหลักปฏิบัติที่ถูกต้อง

ตารางที่ 2.1 รายการและข้อกำหนดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร

ที่	รายการ	หลัก	รอง	แนะนำ	รวม
1	น้ำ	5	2	7	14
2	พื้นที่ปลูก	4	4	3	11
3	วัตถุอันตรายทางการเกษตร	5	8	8	21
4	การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	2	6	11	19
5	การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	3	6	5	14
6	การพักผลผลิตการขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา	0	5	4	9
7	ลักษณะส่วนบุคคล	1	3	4	8
8	บันทึกข้อมูลและการตามสอบ	3	7	10	20
รวม		23	41	52	116

3. ความหมายและความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเปรียบเสมือนเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา ให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ซึ่งสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้ให้ความหมายว่าวิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการ โดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพัฒนาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน

ภาพที่ 2.1 แนวคิดวิสาหกิจชุมชน

ทีมา จินตนา กาญจนวิสุทธิ (2558)

จินตนา กาญจนวิสุทธิ (2558) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

3.1 ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการหลักอาจมีบุคคลภายนอกมีส่วนร่วม ในลักษณะของการถือหุ้นได้เพื่อการมีส่วนร่วมและให้ความช่วยเหลือแต่ไม่ใช่ ผู้ถือหุ้นใหญ่ที่จะทำให้มีอำนาจในการตัดสินใจ

3.2 ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชนที่เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด แต่อาจนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้

3.3 ความริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมโดยชุมชน ชุมชนมีความรู้ มีภูมิปัญญา หากชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมชุมชนจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ โดยไม่เลียนแบบหรือแสวงหาสูตรสำเร็จจากแหล่งอื่น ๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพของชุมชน

3.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยประยุกต์ให้ผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาสากล

3.5 มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นระบบ คือ มีหลายประสาน ผนึกกำลัง และเกื้อกูลกัน

3.6 มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ การเรียนรู้คือหัวใจของกระบวนการพัฒนา เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เป็นวิสาหกิจชุมชนบนฐานความรู้

3.7 มีการพึ่งพาตนเอง เป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดของการประกอบการ

4. สภาพทั่วไปของตำบลดงกลาง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

จากรายงานขององค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง (2562) กล่าวถึง ลักษณะที่ตั้ง/อาณาเขต และเขตการปกครอง ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การเกษตรกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

ตำบลดงกลางตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอกอนสารเป็น 1 ใน 8 ตำบลของอำเภอกอนสาร ห่างจากที่ตั้งอำเภอกอนสารประมาณ 13 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดชัยภูมิประมาณ 135 กิโลเมตร พื้นที่ถือครองทั้งหมด 24,939 ไร่ หรือประมาณ 39.90 ตารางกิโลเมตร พื้นที่การเกษตร 22,539 ไร่ หมู่บ้านที่ไกลจากที่ตั้งอำเภอมากที่สุด คือ บ้านวังชมพู ประมาณ 20 กิโลเมตร

4.2 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลดงบัง อำเภอกอนสาร และตำบลโนนสะอาด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลโนนคูณ อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลโนนคูณ อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลห้วยยาง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

4.3 การแบ่งเขตการปกครอง

ตำบลดงกลาง แบ่งการปกครองออกเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง จำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 9 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านโลกนภทา หมู่ที่ 2 บ้านกุดแคน หมู่ที่ 3 บ้านโคกสว่าง หมู่ที่ 4 บ้านนาผักเสี้ยน หมู่ที่ 5 บ้านวังชมพู หมู่ที่ 6 บ้านดงใต้ หมู่ที่ 7 บ้านดงกลาง หมู่ที่ 8 บ้านหนองตากลา หมู่ที่ 9 บ้านท่าศาลา

4.4 ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

4.4.1 สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

ตำบลดงกลางมีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ด้านทิศเหนือเป็นที่ราบลุ่มมีลำน้ำเชิญไหลผ่าน และมีพื้นที่ป่าไม้บางส่วนอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

4.4.2 ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

จากการสำรวจทรัพยากรดิน โดยส่วนมาตรฐานการสำรวจจำแนกดินและที่ดิน สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน พบว่าทรัพยากรดินในจังหวัดชัยภูมิมี 34 กลุ่มชุดดิน โดยในอำเภอคอนสารพบ 5 กลุ่ม คือ ชุดดิน โพนพิสัย ชุดดิน โคราช ชุดดิน ตาคี ชุดดิน โพนงาม และชุดดินราชบุรี ในที่นี้ยังมีพื้นที่เบ็ดเตล็ดซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการทำการเกษตรหรือไม่สามารถทำการเกษตรได้ เช่น ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง แหล่งน้ำ เป็นต้น

ลักษณะดินของอำเภอคอนสาร เป็นดินเหนียวจัด มีน้ำท่วมขังในฤดูฝน บางพื้นที่เนื้อดินเป็นทราย ความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ บางพื้นที่มีความลาดชันสูง เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดิน บางพื้นที่เป็นดินตื้น มีก้อนหินศิลาแลง โผล่กระจัดกระจายทั่วไปบนผิวดิน

ลักษณะดินและสมบัติดินของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ บ้านโคกนกทา หมู่ที่ 1 ตำบลดงกลาง เป็นดินลึกถึงลึกปานกลางถึงชั้นหินพื้นภายใน 100-150 ซม. จากผิวดิน ดินบนเป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลเข้ม สีน้ำตาลปนแดงเข้มหรือสีน้ำตาลปนแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง (pH 6.0-7.0) ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย สีแดงปนเหลืองถึงสีแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 4.5-5.5)

4.5 ฤดูกาล

สภาพอากาศโดยทั่วไปของจังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 3 ฤดู โดย

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือได้พัดพามวลอากาศเย็น และแห้งเข้ามาปกคลุมส่งผลให้ท้องฟ้าโปร่ง อากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง

4.6 แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

4.6.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

แหล่งน้ำ มีทั้งแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้นแสดง (ตารางที่ 2.2)

ตารางที่ 2.2 แหล่งน้ำที่สำคัญของอำเภอคอนสาร

ตำบล	ชื่อแหล่งน้ำ	ความเหมาะสม
ดงกลาง	- ลำน้ำเชิญ	เหมาะสมพอดี
	- ลำห้วยยาง	เหมาะสมพอใช้
	- ลำห้วยหาด	เหมาะสมพอใช้
	- ลำห้วยไร่	เหมาะสมพอใช้
	- ลำน้ำพู	เหมาะสมพอใช้
	- ลำห้วยกุดแคน	เหมาะสมพอใช้
	- ลำห้วยกุดกุ่ม	เหมาะสมพอใช้

ที่มา สำนักงานเกษตรอำเภอคอนสาร (2563)

4.6.2 พื้นที่ชลประทาน

พื้นที่ชลประทานอำเภอคอนสาร มีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพรมเชิญ ซึ่งเป็นเขื่อนทดน้ำ มีประตูละบายน้ำตั้งอยู่ที่บ้านคอนหัน ตำบลชุมแพ อ.ชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีประตูละบายน้ำกว้าง 6.00 เมตร สูง 6.50 เมตร จำนวน 4 บาน คลองส่งน้ำฝั่งซ้าย พื้นที่รับประโยชน์ 13,250 ไร่ คลองส่งน้ำฝั่งขวา พื้นที่รับประโยชน์ 6,750 ไร่ ประตูละบายน้ำเชิญ ระบายน้ำได้สูงสุด 800 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ซึ่งส่งน้ำในพื้นที่ตำบลดงกลางและตำบลโนนคูณ

4.6.3 ประวัติกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา ตำบล

ดงกลาง อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

ตั้งอยู่ที่ บ้านโคกนกทา หมู่ที่ 1 ตำบลดงกลาง อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ได้ดำเนินกิจกรรมผลิตผักตามฤดูกาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 และได้จดทะเบียนจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2552 ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 38 คน โดยขอใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์เพื่อทำการผลิตผัก เนื้อที่จำนวน 22 ไร่ 2 งาน จัดสรรให้สมาชิกทำการเกษตร เนื้อที่ 2 งานต่อคน โดยมีนายวงเดือน กุดขุนทด เป็นประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผักที่ผลิต ได้แก่ ขึ้นฉ่าย, กวางตุ้งดอก, กวางตุ้งใบ, คื่นช่าย, ผักสลัด, ผักบุ้ง, ผักชีหอม, มะเขือเปราะ, ถั่วฝักยาว, พริกทอง, แดงกวา, ข้าวโพดหวาน, ผักชีลาว, พริก, ข้าวโพดข้าวเหนียว, ผักโขม เป็นต้น ได้ผ่านการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแล้วจำนวน 13 คน 8 ชนิดพืช จำหน่ายผักให้กับ พ่อค้าคนกลาง ห้างสรรพสินค้า แมคโคร สาขาชุมแพ และผู้บริโภครโดยตรง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พัชรินทร์ สุภาพันธุ์ และคณะ (2556) ศึกษาการวิเคราะห์มูลค่าทางเศรษฐกิจและระบบการผลิตที่เหมาะสมของผัก ที่ผ่านมาตรฐานการรับรองตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสู่เกษตรกรอินทรีย์ในภาคเหนือตอนบน พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตผักมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 35.71 รองลงมาอายุ 41-50 ปี และอายุ 61-70 ปี ร้อยละ 33.81 และ 16.19 ตามลำดับ และส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับ ประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 54.29 รองลงมาได้แก่ระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 และ มัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 24.76 และ 8.10 ตามลำดับ ปัญหาด้านการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรผู้ผลิตผักมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม ด้านการดูแลรักษามากถึงร้อยละ 50 สาเหตุของปัญหามาจากโรคพืชอย่างเฉียบและปัญหาทั้งโรคพืช แมลง และเชื้อรารองลงมา

นัทธ์หทัย ศิริวิริยะสมบูรณ์ และคณะ (2555) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่า อายุ ระดับการศึกษา จำนวนแรงงานในครัวเรือน การเข้ารับการอบรมปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ รวมถึงจำนวนครั้งในการติดต่อและขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

วิวัฒน์ ภู่อ้อม และคณะ (2554) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกร ผู้ปลูกพืชผักในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า เกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับพืชอาหารในระดับที่ดีมาก ผลจากการยอมรับการเกษตรมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกร มีปัจจัยจากทัศนคติ ความรู้ ของเกษตรกรผู้ปลูกผัก แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกร ส่วนใหญ่ไม่มั่นใจด้านการตลาด และราคาผลผลิตผักที่ผลิตตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม

มนัญชยา เรืองวงศ์โรจน์ (2558) ศึกษาการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ผลิตพืช เทศบาลตำบลเกษตรพัฒนา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ปัญหาของเกษตรกรผู้ผลิตพืชที่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการตลาด การผลิต และต้นทุนการผลิต ตามลำดับ ข้อเสนอแนะและแนวทาง การพัฒนาแก้ไขปัญหาคือ รัฐบาลควรมีนโยบายประกันราคาสินค้าเกษตรที่มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีการบริหารจัดการกลุ่มสหกรณ์เกษตรกรที่จัดตั้งขึ้นแล้วให้มีความเข้มแข็ง เพื่อจะได้ช่วยเหลือด้านการตลาด หน่วยงานรัฐควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้กับเกษตรกรด้านการแปรรูปผลผลิต และรัฐบาลควรมีนโยบายขยายตลาดสินค้าเกษตร ทั้งตลาดใน

ประเทศ และตลาดต่างประเทศให้มากขึ้น

ชัยศ สัมฤทธิ์สกุล (2559) ศึกษาต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนของเกษตรกรผู้ปลูกกระเพราและโหระพา ระหว่างการปลูกแบบปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม และการปลูกแบบทั่วไป พบว่า เกษตรกรที่ปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม มีรายได้รวมมากกว่าเกษตรกรที่ปลูกแบบการปลูกแบบทั่วไป และเมื่อพิจารณาระยะเวลาการคืนทุนพบว่าเกษตรกรที่ปลูกตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม มีระยะเวลาเร็วกว่าเกษตรกรที่ปลูกแบบการปลูกแบบทั่วไป

นาวินทร์ แก้วดวง และคณะ (2560) ศึกษาการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย พบว่า เกษตรกรส่วนมากมีการปฏิบัติ ทั้ง 8 ด้าน แต่มีเกษตรกรส่วนน้อยมีการปฏิบัติในด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ และมีข้อเสนอแนะจากเกษตรกรในด้านต่าง ๆ ดังนี้ เกษตรกรมีปัญหาในด้านบันทึกข้อมูลและการตามสอบ ทั้งนี้ เกษตรกรเสนอแนะว่าต้องการที่จะมีตลาดที่รองรับผลผลิตที่ชัดเจน และขยายมายังชุมชนหรือท้องถิ่น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามและสนทนากลุ่มเกษตรกรพื้นที่เป้าหมาย โดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่และการวิเคราะห์เนื้อหา ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ สมาชิกของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทาที่ขึ้นทะเบียน ปี พ.ศ. 2563 จำนวน 38 คน โดยศึกษาจากใช้ประชากรทั้งหมด

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร คือ ประธานและสมาชิกตัวอย่างของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่ผู้รับซื้อผักของบริษัท จำนวน 1 คน และ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จำนวน 1 คน รวมทั้งหมด 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม

แบบสอบถามเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยแบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตผัก ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ดังนี้

1) ข้อมูลทางด้านสังคมของเกษตรกร ได้แก่ เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการผลิตผัก ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพการเกษตร จำนวนสมาชิกและจำนวน

แรงงาน และการอบรมเกี่ยวกับการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยใช้คำถามแบบปลายปิด และปลายเปิด

2) ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ พื้นที่ในการผลิตผัก ลักษณะการถือครองที่ดิน รายได้ทั้งหมดในครัวเรือน รายได้จากการเกษตรอื่น รายได้นอกเหนือจากภาคการเกษตร รายได้จากการจำหน่ายผัก ต้นทุนการผลิตผัก สภาพหนี้สิน แหล่งเงินทุน โดยใช้คำถามแบบปลายปิด และปลายเปิด

ตอนที่ 2 กระบวนการผลิตและปัจจัยการผลิตของเกษตรกร ได้แก่ พันธุ์ผักที่ปลูก ชนิดผักที่ปลูก ช่วงเดือนที่ผลิตผัก ระยะเวลาเริ่มทำการผลิตผัก แหล่งน้ำที่ใช้ การให้น้ำในแปลงผัก มาตรฐานสินค้าเกษตร ลักษณะพื้นที่ที่ทำการผลิตผัก ลักษณะดิน การปรับปรุงดินบำรุงดิน การใช้ปุ๋ยเคมี การป้องกันกำจัด โรคและแมลง และรูปแบบการผลิตผัก โดยใช้คำถามแบบปลายปิด

ตอนที่ 3 ความรู้ ความเข้าใจ ในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยใช้คำถามแบบปลายปิด

ตอนที่ 4 ปัญหาและความต้องการในการจัดการการผลิตผักของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ 1) ปัญหาด้านการจัดการการผลิตและการตลาด 2) ผลตอบแทนจากการผลิตผัก เป็นคำถามปลายเปิดที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น

ตอนที่ 5 แนวทางการจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ใช้คำถามปลายปิด และปลายเปิด

2.2 การสนทนากลุ่ม

2.2.1 เพื่อยืนยันข้อมูลและหาข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นแนวทางการพัฒนากระบวนการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงจัดให้มีการสนทนากลุ่มในวันที่ 13 พฤศจิกายน 2563 ณ ที่ทำการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา ตำบลคงกลาง อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

1) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ (1) ประธานและสมาชิกตัวอย่างของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา จำนวน 3 คน (2) เจ้าหน้าที่ผู้รับซื้อผักของบริษัท จำนวน 1 คน และ (3) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จำนวน 1 คน รวมทั้งหมดจำนวน 5 คน

2) ขั้นตอนการสนทนากลุ่ม

(1) นัดหมายประธานและสมาชิกตัวอย่างของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่ผู้รับซื้อผักของบริษัท จำนวน 1 คน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จำนวน 1 คน รวมทั้งหมด 5 คน

(2) ผู้วิจัยนำเสนอสรุปข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเพื่อหาแนวทางการพัฒนากระบวนการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เกษตรกรอภิปรายและซักถาม

(3) ดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันข้อมูลและหาข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นแนวทางการจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม โดยการแบ่งกลุ่มเกษตรกรเป็น 2 กลุ่ม และร่วมกันแสดงความคิดเห็นในมุมมองของเกษตรกรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในประเด็นปัญหา ดังนี้

ก. ประเด็นปัญหาในการจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในมุมมองของเกษตรกร

ข. ประเด็นปัญหาและความต้องการในการจัดการผลผลิต ตั้งแต่เก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวในมุมมองของเกษตรกร

ค. ประเด็นปัญหาและความต้องการด้านการตลาดของกลุ่มในมุมมองของเกษตรกร

ง. ประเด็นปัญหาเกษตรกรควรจะพัฒนาการผลิตอย่างไรถึงจะได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

จ. ประเด็นการสนับสนุนในด้านการผลิตเพื่อช่วยให้เกษตรกรได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทุกคนและทุกชนิดพืชในมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ฉ. ประเด็นกระบวนการจัดการผลผลิต ตั้งแต่เก็บเกี่ยวจนถึงการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวที่จะทำให้ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทุกคนและทุกชนิดพืชในมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ช. ประเด็นการสนับสนุนในการจัดการผลผลิตเพื่อช่วยให้เกษตรกรได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทุกคนและทุกชนิดพืชในมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ซ. ประเด็นการสนับสนุนด้านการตลาดในมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

(4) ให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแสดงความคิดเห็นรวมทั้งพิจารณาความถูกต้อง ความครบถ้วน สมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

2.2.2 การสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

1) ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2) กำหนดขอบเขตของแบบสอบถามและประเด็นการสนทนากลุ่ม ให้สอดคล้อง

กับวัตถุประสงค์

3) เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความคิดเห็นและปรับปรุงก่อนนำไปทดสอบ

2.3 การตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ

2.3.1 เนื้อหาตรวจสอบแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ และนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของเนื้อหาก่อนที่จะนำไปทดสอบ

2.3.2 แบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วไปทดสอบกับเกษตรกรที่ผลิตผักในตำบลดงกลาง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 38 คน

2.3.3 การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของประเด็นการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยนำประเด็นการสนทนากลุ่ม จำนวน 8 ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วไปทดลองกับเกษตรกรที่ผลิตผักในตำบลดงกลาง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 38 คน และนำมาปรับปรุงเครื่องมือ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ รายชื่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา ตำบลดงกลาง อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ แบบสอบถาม ดินสอ ปากกา ปากกาเคมี เครื่องคิดเลข กล้องถ่ายรูป และกระดาษชาร์ต

3.2 การวางแผนเก็บข้อมูล โดยจัดทำแผนการออกไปเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ และประสานงานกับเจ้าหน้าที่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรตำบลดงกลางที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้วิจัยออกไปเก็บข้อมูลและสนทนากลุ่มตามแผน

3.3 การเก็บข้อมูล

3.3.1 แบบสอบถาม โดยผู้เก็บข้อมูลชี้แจงการตอบแบบสอบถาม และเก็บข้อมูลในประเด็นที่วางแผนไว้

3.3.2 การสนทนากลุ่ม รวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม เพื่อใช้เป็นข้อมูลที่เป็นข้อสรุปของแนวทางการพัฒนากระบวนการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3.4 การสิ้นสุดการตอบแบบสอบถามและสนทนากลุ่ม ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูล สรุปผลการเก็บข้อมูลที่ได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างแล้ว ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลในแบบสอบถาม และนำข้อมูลในแบบสอบถามมาบันทึกลงในโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และการสนทนากลุ่ม โดยการจดหมวดหมู่และวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตฝัก ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกฝักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ใช้วิธีการหาค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านกระบวนการผลิตและปัจจัยการผลิตฝักของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกฝักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ใช้วิธีการหาค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกฝักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ใช้วิธีการหาค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.4 ปัญหาและต้องการในการจัดการการผลิตฝักของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกฝักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยการพรรณนา

4.5 แนวทางการจัดการการผลิตฝักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้าน โคนกนททา อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตผักของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านกระบวนการผลิตและปัจจัยการผลิต

ตอนที่ 3 ความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตอนที่ 4 ปัญหาและความต้องการในการจัดการการผลิตและการตลาดการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตอนที่ 5 แนวทางการจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตผักของเกษตรกร

ลักษณะทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลผลดังนี้

1.1 ลักษณะทางสังคมของเกษตรกร ลักษณะทางสังคมของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพการเกษตร ประสบการณ์ในการผลิตผัก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ผลิตผัก ประสบการณ์ในการผลิตผัก และการอบรมเกี่ยวกับการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1 พบว่า

1.1.1 เพศ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 65.8 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 34.2 เป็นเพศชาย

1.1.2 อายุ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 42.1 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี รองลงมาร้อยละ 23.7 มีอายุ 61-70 ปี ร้อยละ 21.1 มีอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 10.5 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี และร้อยละ 2.6 มีอายุมากกว่า 70 ปี โดยมีอายุน้อยที่สุด 29 ปี อายุมากที่สุด 73 ปี และมีอายุเฉลี่ย 54.05 ปี

1.1.3 สถานภาพการสมรส พบว่า เกษตรกรร้อยละ 86.8 มีสถานภาพสมรส รองลงมา ร้อยละ 7.9 มีสถานภาพหม้าย ร้อยละ 5.3 มีสถานภาพหย่าร้าง

1.1.4 ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 81.6 มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 13.2 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 2.6 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และจบการศึกษาระดับชั้นอนุปริญญา/ปวส.

1.1.5 ประสบการณ์ในการผลิตผัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 42.1 มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพการเกษตร น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี รองลงมา ร้อยละ 31.6 มีประสบการณ์ 6-10 ปี ร้อยละ 13.2 มีประสบการณ์ 16-20 ปี ร้อยละ 7.9 มีประสบการณ์ 11-15 ปี ร้อยละ 5.3 มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี โดยมีประสบการณ์น้อยที่สุด 1 ปี ประสบการณ์มากที่สุด 22 ปี และมีประสบการณ์เฉลี่ย 9.00 ปี

1.1.6 การอบรมเกี่ยวกับการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100 เคยอบรมเกี่ยวกับการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม ร้อยละ 60.5 เคยอบรม จำนวน 6 -10 ครั้ง รองลงมา ร้อยละ 34.2 เคยอบรมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ครั้ง ร้อยละ 5.3 เคยอบรม จำนวน 11-15 ครั้ง โดยเคยอบรมน้อยที่สุด 1 ปี ประสบการณ์มากที่สุด 15 ปี และเคยอบรมเกี่ยวกับการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เฉลี่ย 8.03 ครั้ง

1.1.7 จำนวนแรงงานในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 60.6 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 4-6 คน รองลงมา ร้อยละ 26.3 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 1-3 คน ร้อยละ 13.2 จำนวนแรงงานในครัวเรือนมากกว่า 6 คน โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนน้อยที่สุด 1 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนมากที่สุด 7 คน และจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 4.5 คน

1.1.8 จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ผลิตผัก พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 44.7 มีจำนวนแรงงาน ที่ผลิตผัก 2 คน รองลงมา ร้อยละ 31.6 มีจำนวนแรงงานที่ผลิตผัก 1 คน ร้อยละ 15.8 มีจำนวนแรงงานที่ผลิตผัก 6 คน ร้อยละ 7.9 มีจำนวนแรงงานที่ผลิตผัก 3 คน โดยมีจำนวนแรงงานที่ผลิตผักน้อยที่สุด 1 คน จำนวนแรงงานที่ผลิตผักมากที่สุด 4 คน และจำนวนแรงงานที่ผลิตผักเฉลี่ย 2 คน

1.1.9 ประสบการณ์ในการเพาะปลูกก่อนมีการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ปี) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100 มีประสบการณ์ในการเพาะปลูกมาก่อน ก่อนทำการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยเกษตรกรร้อยละ 50.1 มีประสบการณ์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี รองลงมา ร้อยละ 31.6 มีประสบการณ์ 6-10 ปี ร้อยละ 10.5 มีประสบการณ์

16-20 ปี ร้อยละ 5.3 มีประสบการณ์ 11-15 ปี ร้อยละ 2.6 มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี โดยมีประสบการณ์น้อยที่สุด 1 ปี ประสบการณ์มากที่สุด 22 ปี และมีประสบการณ์เฉลี่ย 9.00 ปี

ตารางที่ 4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

n = 38		
ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	13	34.2
หญิง	25	65.8
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	4	10.5
41 – 50	8	21.1
51 – 60	16	42.1
61 – 70	9	23.7
มากกว่า 70	1	2.6
ค่าต่ำสุด = 29 ค่าสูงสุด = 73 ค่าเฉลี่ย = 54.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.49		
3. สถานภาพการสมรส		
สมรส	33	86.8
หย่าร้าง	2	5.3
หม้าย	3	7.9
4. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา (ป.4, ป.6)	31	81.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	5	13.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	1	2.6
อนุปริญญา/ปวส.	1	2.6

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 38

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. ประสบการณ์ในการผลิตผัก (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5	16	42.1
6 – 10	12	31.6
11 – 15	3	7.9
16 – 20	5	13.2
มากกว่า 20	2	5.3
ค่าต่ำสุด = 1 ปี ค่าสูงสุด = 22 ปี ค่าเฉลี่ย = 9.00 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.53		
6. การอบรมเกี่ยวกับการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ครั้ง)		
เคย	38	100
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5	13	34.2
6 – 10	23	60.5
11 – 15	2	5.3
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 15 ค่าเฉลี่ย = 8.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.33		
7. จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		
1 – 3	10	26.3
4 – 6	23	60.6
มากกว่า 6	5	13.2
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 7 ค่าเฉลี่ย = 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.62		
8. จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ผลิตผัก (คน)		
1 คน	12	31.6
2 คน	17	44.7
3 คน	6	15.8
4 คน	3	7.9
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 4 ค่าเฉลี่ย = 2.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.90		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 38

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
9. ประสบการณ์ในการเพาะปลูกก่อนมีการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ปี)		
มี	38	100.0
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5	19	50.1
6 – 10	12	31.6
11 – 15	2	5.3
16 – 20	4	10.5
มากกว่า 20	1	2.6
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 22 ค่าเฉลี่ย = 9.00	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.53	

1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ พื้นที่ในการผลิตผัก ลักษณะการถือครองที่ดิน รายได้ทั้งหมดในครัวเรือน รายได้จากการเกษตรอื่น รายได้นอกเหนือจากภาคการเกษตร รายได้จากการจำหน่ายผัก ต้นทุนการผลิตผัก สภาพหนี้สิน แหล่งเงินทุน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.2 พบว่า

1.2.1 ขนาดพื้นที่ทำการผลิตผัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 94.8 มีพื้นที่ทำผลิตผักจำนวน 2 งาน รองลงมาร้อยละ 2.6 มีพื้นที่ทำการผลิตผัก จำนวน 1.5 ไร่ และร้อยละ 2.6 มีพื้นที่ในการผลิตผัก จำนวน 1 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำการผลิตผักน้อยที่สุด จำนวน 0.5 ไร่ มากที่สุด จำนวน 1.5 ไร่ มีพื้นที่ทำการ ผลิตผักเฉลี่ย 0.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.18

1.2.2 ลักษณะการถือครองที่ดิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 86.8 มีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ รองลงมาร้อยละ 26.2 เป็นของตนเอง

1.2.3 รายได้ของครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 79.0 มีรายรายได้ของครัวเรือน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท รองลงมาร้อยละ 18.4 มีรายได้ระหว่าง 100,001 – 200,000 บาท ร้อยละ 2.6 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 200,000 บาท โดยมีรายได้ของครัวเรือน น้อยที่สุด = 20,000 บาท : มากที่สุด = 210,000 บาท : ค่าเฉลี่ย = 67,710.53 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 46,894.31

1.2.4 รายได้จากภาคการเกษตร (บาทต่อปี) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 86.8 มีรายได้ของครัวเรือน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 7.9 มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท ร้อยละ 5.3 มีรายได้มากกว่า 100,000 บาท น้อยที่สุด = 10,000 : มากที่สุด = 120,000 : ค่าเฉลี่ย = 37,117.64 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 25,756.15

1.2.5 รายได้จากการจำหน่ายผัก(บาทต่อปี) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 47.4 มีรายได้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 47.4 มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 30,000 บาท ร้อยละ 7.9 มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท โดยมีรายได้จากการจำหน่ายผัก น้อยที่สุด = 5,000 บาท : มากที่สุด = 50,000 บาท : ค่าเฉลี่ย = 17,921.05 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10,222.87

1.2.6 รายได้จากภาคการเกษตรอื่น (บาทต่อปี) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 84.2 มีรายได้การเกษตรอื่น น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 10.5 มีรายได้มากกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 5.3 มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท โดยมีรายได้จากภาคการเกษตรอื่น น้อยที่สุด = 10,000 บาท : มากที่สุด = 150,000 บาท : ค่าเฉลี่ย = 45,278.95 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 33,181.42

1.2.7 รายได้นอกเหนือจากภาคการเกษตร (บาทต่อปี) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 54.7 มีรายได้จากภาคการเกษตรอื่น โดยส่วนใหญ่มีรายได้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 34.0 มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท ร้อยละ 7.9 มีรายได้มากกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 2.6 โดยมีรายได้จากการประกอบอาชีพภาคการเกษตรอื่น น้อยที่สุด = 2,000 : มากที่สุด = 110,000 : ค่าเฉลี่ย = 38,200 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 37,563.01

1.2.8 สภาพหนี้สิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 13.2 ไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 86.8 มีหนี้สิน โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 23.7 มีหนี้สินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท รองลงมา จำนวนเท่ากัน ร้อยละ 15.8 มีหนี้สินระหว่าง 100,001 - 500,000 บาท และมีหนี้สินมากกว่า 500,000 บาท มีสภาพหนี้สิน น้อยที่สุด = 5,000 บาท : มากที่สุด = 1,000,000 บาท : ค่าเฉลี่ย = 260,568.06 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 266,637.83

1.2.9 ต้นทุนการผลิต เกษตรกรร้อยละ 60.5 มีต้นทุนการผลิตน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 21.1 มีต้นทุนการผลิต ระหว่าง 3,001 – 5,000 บาท ร้อยละ 18.4 มีต้นทุนการผลิตมากกว่า 5,000 บาท โดยมีต้นทุนการผลิตน้อยที่สุด = 2,000 บาท : มากที่สุด = 8,000 บาท : ค่าเฉลี่ย = 3,847.36 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1,502.74

1.2.10 แหล่งทุน เกษตรกรร้อยละ 86.80 มีแหล่งทุนได้มาจากการกู้ยืม ร้อยละ 36.8 เป็นทุนของตนเอง โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.1 กู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ร้อยละ 65.8 คุ้มจากกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 10.5 คุ้มจากกลุ่มออมทรัพย์ประจำหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

n = 38		
ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
1. พื้นที่ในการผลิตผัก (ไร่)		
0.5	36	94.8
1	1	2.6
1.5	1	2.6
ค่าต่ำสุด = 0.5 ค่าสูงสุด = 1.5 ค่าเฉลี่ย = 0.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.18		
2. ลักษณะการถือครองที่ดิน		
ของตนเอง	10	26.3
พื้นที่สาธารณประโยชน์	33	86.8
3. รายได้ของครัวเรือน (ต่อปี) 12		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000	30	78.95
100,001 – 200,000	7	18.42
มากกว่า 200,000	1	2.63
ค่าต่ำสุด = 20,000 ค่าสูงสุด = 210,000 ค่าเฉลี่ย = 67,710.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 46,894.31		
4. รายได้จากภาคการเกษตร (บาทต่อปี) 12.1		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	33	86.8
50,001 – 100,000	3	7.9
มากกว่า 100,000	2	5.3
ค่าต่ำสุด = 10,000 ค่าสูงสุด = 120,000 ค่าเฉลี่ย = 37,117.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 25,756.15		
5. รายได้จากการจำหน่ายผัก (บาทต่อปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	17	44.7
10,001 – 30,000	18	47.4
มากกว่า 30,000	3	7.9
ค่าต่ำสุด = 5,000 ค่าสูงสุด = 50,000 ค่าเฉลี่ย = 17,921.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10,222.87		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 38		
ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
6. รายได้จากการเกษตรอื่น (บาทต่อปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	32	84.2
50,001 – 100,000	2	5.3
มากกว่า 100,000	4	10.5
ค่าต่ำสุด = 10,000 ค่าสูงสุด = 150,000 ค่าเฉลี่ย = 45,278.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 33,181.42		
7. รายได้นอกเหนือจากภาคการเกษตร (บาทต่อปี)		
มีรายได้นอกเหนือจากการผลิตผัก	17	54.7
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	13	34.0
50,001 – 100,000	3	7.9
มากกว่า 100,000	1	2.6
ค่าต่ำสุด = 2,000 ค่าสูงสุด = 110,000 ค่าเฉลี่ย = 38,200.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 37,563.01		
8. สภาพหนี้สิน (บาท)		
ไม่มีหนี้สิน	5	13.2
มีหนี้สิน	33	86.8
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000	9	23.7
100,001 - 500,000	6	15.8
มากกว่า 500,000	6	15.8
ค่าต่ำสุด = 5,000 ค่าสูงสุด = 1,000,000 ค่าเฉลี่ย = 260,568.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 266,637.83		
9. ต้นทุนการผลิตผัก (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3,000	23	60.5
3,001 – 5,000	8	21.1
มากกว่า 5,000	7	18.4
ค่าต่ำสุด = 2,000 ค่าสูงสุด = 8,000 ค่าเฉลี่ย = 3,847.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1,502.74		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 38		
ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
10. แหล่งทุน (บาท)		
ของตนเอง	14	36.8
กู้ยืม	33	86.8
กองทุนหมู่บ้าน	25	65.8
ธ.ก.ส.	27	71.1
กลุ่มออมทรัพย์	4	10.5

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านกระบวนการผลิตและปัจจัยการผลิต

ข้อมูลด้านกระบวนการผลิตและปัจจัยการผลิต ของเกษตรกรผู้ผลิตผัก พบว่า

2.1 พันธุ์ผักที่ใช้ปลูก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 97.4 ซื้อมาจากร้านขายเมล็ดพันธุ์ทางการเกษตร และมีเพียงร้อยละ 2.6 เก็บพันธุ์ไว้ใช้เอง

2.2 ชนิดผักที่ปลูก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 50.0 ปลูกผักกินผล ร้อยละ 29.0 ปลูกผักกินใบ ร้อยละ 21.1 ปลูกผักกินใบและผักกินผล

2.3 ระยะเวลาเริ่มทำการผลิตผัก (ปี) (ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 -2562) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 44.7 เริ่มทำการผลิตผัก มากกว่า 10 ปี รองลงมา ร้อยละ 34.2 เริ่มทำการผลิตผัก ระยะเวลา 1-5 ปี ร้อยละ 21.10 เริ่มทำการผลิตผัก ระยะเวลา 6-10 ปี

2.4 ช่วงเดือนที่ผลิตผัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 92.1 ผลิตผักตลอดทั้งปี มีเพียง ร้อยละ 7.9 ผลิตผัก ช่วงเดือน มิถุนายน สิงหาคม และพฤศจิกายน

2.5 แหล่งน้ำที่ท่านใช้ในการผลิตผัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 86.8 ใช้แหล่งน้ำจากบ่อ บาดาล/บ่อน้ำ รองลงมา ร้อยละ 18.4 ใช้แหล่งน้ำจากระบบชลประทาน ร้อยละ 15.8 ใช้แหล่งน้ำจากสระน้ำของตนเอง และร้อยละ 2.6 ใช้แหล่งน้ำธรรมชาติ (แม่น้ำ, น้ำห้วย, น้ำคลอง)

2.6 การให้น้ำในแปลงผัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 94.7 ใช้สายยางในการให้น้ำในแปลงผัก ร้อยละ 5.3 ใช้ระบบน้ำหยด และร้อยละ 2.6 ใช้ระบบน้ำพ่นฝอย

2.7 มาตรฐานสินค้าเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.3 ไม่ได้รับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร รองลงมา ร้อยละ 34.2 ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ร้อยละ 13.2 อยู่ในระยะปรับเปลี่ยนเกษตรอินทรีย์ และ ร้อยละ 5.3 กำลังขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2.8 ลักษณะพื้นที่ทำการผลิตผัก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 71.05 พื้นที่ลาดเอียง ลักษณะเป็นเนินหลังเต่า รองลงมา ร้อยละ 50.0 เป็นพื้นที่ราบลุ่ม และ ร้อยละ 5.3 เป็นพื้นที่ราบเชิงเขา

2.9 ลักษณะดินในพื้นที่การผลิตผัก พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 60.5 ดินร่วนปนทราย รองลงมา ร้อยละ 31.6 ลักษณะดินเป็นดินทราย และ ร้อยละ 2.6 ลักษณะดินเป็นดินร่วน และดินเหนียว

2.10 การปรับปรุงบำรุงดิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 97.4 ปรับปรุงบำรุงดินโดยการใช้ปุ๋ยหมัก รองลงมา ร้อยละ 71.1 ใช้น้ำหมักชีวภาพ ร้อยละ 29.0 โดยการปลูกพืชหมุนเวียน ร้อยละ 26.3 โดยการใช้ปุ๋ยคอก ร้อยละ 10.5 โดยการปลูกพืชคลุมดิน และ ร้อยละ 2.6 โดยการทำปุ๋ยพืชสด

2.11 การปรับปรุงบำรุงดินข้อ 10 ได้จัดการอย่างไร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 92.1 ทำการเตรียมดินก่อนปลูกพืช ร้อยละ 21.1 ทำทุกครั้งที่ได้เตรียมดิน และ ร้อยละ 5.3 ทำบางครั้งที่คิดว่าดินไม่ดี

2.12 การใช้ปุ๋ยเคมี พบว่า เกษตรกรร้อยละ 44.7 ใช้น้ำหมักชีวภาพผสมปุ๋ยเคมี และใช้ปุ๋ยหมักผสมปุ๋ยเคมี รองลงมา ร้อยละ 23.7 ไม่ใช้ปุ๋ยเคมีเลย

2.13 การป้องกันกำจัดโรคและแมลง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.7 ใช้สารสกัดจากธรรมชาติ, สมุนไพร ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงในแปลงผลิตผัก รองลงมา ร้อยละ 71.1 ใช้กับดัก เช่น กาวเหนียว, ไข่ไฟล่อ ร้อยละ 63.7 ใช้สารชีวภัณฑ์ ร้อยละ 23.7 ใช้วิธีปลูกผักหมุนเวียนไม่ซ้ำชนิด และ ใช้แมลงศัตรูธรรมชาติ, ตัวห้ำ, ตัวเบียน ร้อยละ 15.8 เลือกช่วงฤดูปลูกที่เหมาะสม และ ร้อยละ 13.7 เลือกชนิดผักที่มีศัตรูรบกวนน้อย

2.14 ระบบการผลิตผัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 60.5 ปลูกพืชผักหมุนเวียนทั้งปี ร้อยละ 57.9 ปลูกพืชผักหลายชนิด และ ร้อยละ 5.3 ปลูกพืชผักชนิดเดียวทั้งปี

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลด้านกระบวนการผลิตและปัจจัยการผลิต

n = 38

ข้อมูลกระบวนการผลิตและปัจจัยการผลิต	จำนวน	ร้อยละ
1. พันธุ์ผักที่ปลูก		
1.1 ซื้อจากร้านขายเมล็ดพันธุ์ทางการเกษตร	37	97.4
1.2 เก็บพันธุ์ไว้ใช้เอง	1	2.6

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 38		
ข้อมูลกระบวนการผลิตผักและปัจจัยการผลิต	จำนวน	ร้อยละ
2. ชนิดผักที่ปลูก		
2.1 ผักกินผล	19	50.0
2.2 ผักกินใบ	11	29.0
2.3 ผักกินใบ และผักกินผล	8	21.0
3. ระยะเวลาเริ่มทำการผลิตผัก (ปี) (พ.ศ. 2542 -2562)		
1-5 ปี	13	34.2
6-10 ปี	8	21.1
มากกว่า 10 ปี	17	44.7
4. ช่วงเดือนที่ผลิตผัก		
4.1 ตลอดปี	35	92.1
4.2 เดือน มิถุนายน สิงหาคม พฤศจิกายน	3	7.9
5. แหล่งน้ำที่ท่านใช้ในการผลิตผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
5.1 บ่อบาดาล/บ่อน้ำ	33	86.8
5.2 น้ำจากระบบชลประทาน	7	18.4
5.3 สระน้ำขุดเอง	6	15.8
5.4 แหล่งน้ำธรรมชาติ (แม่น้ำ, หนอง, น้ำคลอง)	1	2.6
6. การให้น้ำในแปลงผัก		
6.1 สายยาง	36	94.7
6.2 ระบบน้ำหยด	2	5.3
6.3 ระบบน้ำพ่นฝอย	1	2.6
7. มาตรฐานสินค้าเกษตร		
7.1 ไม่ได้รับรองมาตรฐาน	21	55.3
7.2 ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	13	34.2
7.3 ระบุปรับเปลี่ยนเกษตรอินทรีย์	5	13.2
7.4 อื่นๆ	2	5.3

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 38

ข้อมูลกระบวนการผลิตผักและปัจจัยการผลิต	จำนวน	ร้อยละ
8. ลักษณะพื้นที่ที่ทำการผลิตผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
8.1 พื้นที่ลาดเอียง เนินหลังเต่า	27	71.1
8.2 พื้นที่ราบลุ่ม	19	50.0
8.3 พื้นที่ราบเชิงเขา	2	5.3
9. ลักษณะดินในพื้นที่การผลิตผัก		
9.1 ดินร่วนปนทราย	23	60.5
9.2 ดินทราย	12	31.6
9.3 ดินร่วน	1	2.6
9.4 ดินเหนียว	1	2.6
10. วิธีการปรับปรุงบำรุงดินโดยวิธีใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
10.1 ใช้ปุ๋ยหมัก	37	97.4
10.2 น้ำหมักชีวภาพ	27	71.1
10.3 ใช้ปุ๋ยคอก	10	26.3
10.4 ปลุกพืชหมุนเวียน	11	29.0
10.5 ปลุกพืชคลุมดิน	4	10.5
10.6 ทำปุ๋ยพืชสด	1	2.63
11. การปรับปรุงบำรุงดินข้อ 10 ได้จัดการอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
11.1 ทำการเตรียมดินก่อนปลุกพืช	35	92.1
11.2 ทำทุกครั้งที่เตรียมดิน	8	21.1
11.3 ทำบางครั้งที่คิดว่าดินไม่ดี	2	5.3
12. การใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
12.1 ใช้น้ำหมักชีวภาพผสมปุ๋ยเคมี	17	44.7
12.2 ใช้ปุ๋ยหมักผสมปุ๋ยเคมี	17	44.7
12.3 ไม่ใช้ปุ๋ยเคมีเลย	9	23.7

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อมูลกระบวนการผลิตผักและปัจจัยการผลิต	จำนวน	ร้อยละ
n = 38		
13. วิธีการป้องกันกำจัดโรคและแมลงแปลงผลิตผักของท่าน (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)		
13.1 ใช้สารสกัดจากธรรมชาติ, สมุนไพร	28	73.7
13.2 ใช้กับดัก เช่น กาวเหนียว, ใช้ไฟล่อ	27	71.1
13.3 ใช้สารชีวภัณฑ์	24	63.2
13.4 ใช้แมลงศัตรูธรรมชาติ, ตัวห้ำ, ตัวเบียน	9	23.7
13.5 ปลุกผักหมุนเวียนไม่ซ้ำชนิด	9	23.7
13.6 เลือกช่วงฤดูปลูกที่เหมาะสม	6	15.8
13.7 เลือกชนิดผักที่มีศัตรูรบกวนน้อย	5	13.2
14. ระบบการผลิตเกษตรของท่านเป็นอย่างไร		
14.1 ปลูกพืชผักหมุนเวียนทั้งปี	23	60.5
14.2 ปลูกพืชผักหลายชนิด	22	57.9
14.3 ปลูกพืชผักชนิดเดียวทั้งปี	2	5.3

ตอนที่ 3 ความรู้ ความเข้าใจ ในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เมื่อนำคะแนนมาพิจารณาพบว่าเกษตรกรตอบถูกมากที่สุดแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เกษตรกรมีระดับความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมาก มีคะแนนร้อยละ 91-100 ได้แก่ ข้อ 1) แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตมีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของสารเคมีและจุลินทรีย์ ข้อ 2) น้ำที่ใช้ล้างผลผลิตเป็นน้ำที่ไม่สะอาด ข้อ 4) ใช้สารเคมีที่ประกาศห้ามใช้และไม่ได้ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมายในการกำจัดศัตรูพืช ข้อ 7) พ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในช่วงใกล้เก็บเกี่ยวผลผลิต ข้อ 8) หลังการฉีดพ่นสารเคมีไม่ทำความสะอาดร่างกาย และอุปกรณ์พ่นสารเคมีทุกครั้งหลังการใช้ ข้อ 9) สถานที่เก็บสารเคมีอยู่ร่วมกับที่พัก/ที่ประกอบอาหาร และไม่มีหลังคากันแดดกันฝน ข้อ 10) สถานที่เก็บสารเคมีอยู่ใกล้มือเด็กเสี่ยงต่อการเกิดอันตราย ข้อ 11) ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายใช้หมดแล้วไม่มีสถานที่จัดเก็บหรือนำไปทำลาย

ข้อ 15) ไม่จัดเก็บเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตรเป็นสัดส่วน ข้อ 16) วางผลผลิตกับพื้นโดยไม่มีการรองรับป้องกันการปนเปื้อน ข้อ 17) ขนย้ายผลผลิตไม่ระมัดระวังทำให้ผลผลิตบอบช้ำเสียหาย ข้อ 24) ใช้ภาชนะไม่สะอาดบรรจุผลผลิต

กลุ่มที่ 2 เกษตรกรมีระดับความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับปานกลาง มีคะแนนร้อยละ = 81-90 ได้แก่ ข้อ 3) พื้นที่ปลูกมีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของสารเคมีและจุลินทรีย์ ข้อ 5) ก่อนการใช้สารเคมีไม่เคยอ่านฉลากก่อนการใช้สารเคมี ข้อ 6) ในขณะที่ฉีดพ่นสารเคมีไม่เคยสวมเครื่องป้องกันตัวเอง ข้อ 12) สถานที่เก็บรักษาผลผลิตไม่เป็นสัดส่วนไม่สามารถป้องกันหนูหรือแมลงสาบ หรือสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรคอื่นๆ ข้อ 13) อุปกรณ์และพาหะในการขนย้ายไม่สะอาดมีผลต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ข้อ 14) สถานที่เก็บรักษาผลผลิตอยู่ในบริเวณเดียวกับที่เก็บสารเคมี ข้อ 18) ไม่ได้บันทึกข้อมูลการผลิตพืช ข้อ 19) ไม่มีการคัดแยกผลผลิตที่มีศัตรูพืชติดค้างอยู่ ข้อ 20) ไม่มีการปฏิบัติดูแลในกระบวนการผลิตในระยะการเจริญเติบโตตามขั้นตอนของแผนควบคุมการผลิต ข้อ 21) ไม่คัดแยกผลผลิตคุณภาพออกจากผลผลิตด้อยคุณภาพก่อนส่งจำหน่าย ข้อ 23) ใช้น้ำไม่สะอาดในการทำความสะอาดผลผลิต ข้อ 25) ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลเพื่อป้องกันการปนเปื้อนและให้กำจัดของเสียขยะมูลฝอยและเศษวัสดุ เช่น น้ำสะอาด สบู่ กระดาษชำระ ผ้าสะอาด ถังขยะ

กลุ่มที่ 3 เกษตรกรมีระดับความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับน้อย มีคะแนนร้อยละ = 70-80 คือ ข้อ 22) วิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ ไม่ใช่อุปกรณ์การเก็บเกี่ยว ภาชนะบรรจุที่สะอาดและไม่มีวัสดุรองพื้น ซึ่งทำให้มีสิ่งอันตรายปนเปื้อนที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค

ตารางที่ 4.4 ความรู้ ความเข้าใจ ในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

n = 38

ข้อ	ความรู้ ความเข้าใจ ในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1	แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตผักมีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารเคมีและจุลินทรีย์	92.1	0.92	0.27
2	น้ำที่ใช้ล้างผลผลิตเป็นน้ำที่ไม่สะอาด	94.7	0.95	0.23
3	พื้นที่ปลูกผักมีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารเคมีและจุลินทรีย์	89.5	0.89	0.31

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 38

ข้อ	ความรู้ ความเข้าใจ ในมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
4	ใช้สารเคมีที่ประกาศห้ามใช้และไม่ได้ขึ้นทะเบียน อย่างถูกต้องตามกฎหมายในการกำจัดศัตรูพืช	94.7	0.95	0.23
5	ก่อนการใช้สารเคมีไม่เคยอ่านฉลากก่อนการใช้ สารเคมี	89.5	0.89	0.31
6	ในขณะที่ฉีดพ่นสารเคมีไม่เคยสวมเครื่องป้องกันตัวเอง	86.8	0.87	0.34
7	พ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในช่วงใกล้เก็บเกี่ยวผลผลิต	92.1	0.92	0.27
8	หลังการฉีดพ่นสารเคมีไม่ทำความสะอาดร่างกาย และอุปกรณ์พ่นสารเคมีทุกครั้งหลังการใช้	92.1	0.92	0.27
9	สถานที่เก็บสารเคมีอยู่รวมกับที่พัก/ที่ประกอบ อาหาร และไม่มีหลังคากันแดดกันฝน	97.4	0.97	0.16
10	สถานที่เก็บสารเคมีอยู่ใกล้มือเด็กเสี่ยงต่อการเกิด อันตราย	92.1	0.92	0.27
11	ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายใช้หมดแล้ว ไม่มีสถานที่จัดเก็บหรือนำไปทำลาย	92.1	0.92	0.27
12	สถานที่เก็บรักษาผลผลิตไม่เป็นสัดส่วน ไม่สามารถป้องกันหนูหรือแมลงสาบ หรือ สัตว์ที่เป็นพาหะนำโรคอื่นๆ	89.5	0.89	0.31
13	อุปกรณ์และพาหะในการขนย้ายไม่สะอาด มีผลต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค	89.5	0.89	0.31
14	สถานที่เก็บรักษาผลผลิตอยู่ในบริเวณเดียวกับ ที่เก็บสารเคมี	89.5	0.89	0.31
15	ไม่จัดเก็บเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตร เป็นสัดส่วน	92.1	0.92	0.27

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 38

ข้อ	ความรู้ ความเข้าใจ ในมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
16	วางผลผลิตกับพื้น โดยไม่มีวัสดุรองรับป้องกัน การปนเปื้อน	92.1	0.92	0.27
17	ขนย้ายผลผลิตไม่ระมัดระวังทำให้ผลผลิตบอบช้ำ เสียหาย	94.7	0.95	0.23
18	ไม่มีการบันทึกข้อมูลการผลิตพืช	86.8	0.87	0.34
19	ไม่มีการคัดแยกผลผลิตที่มีศัตรูพืชติดค้างอยู่	86.8	0.87	0.34
20	ไม่มีการปฏิบัติดูแลในกระบวนการผลิตในระยะเวลา เจริญเติบโตตามขั้นตอนของแผนควบคุมการผลิต	84.2	0.84	0.37
21	ไม่คัดแยกผลผลิตคุณภาพออกจากผลผลิต ด้อยคุณภาพก่อนส่งจำหน่าย	84.2	0.84	0.37
22	ไม่ใช้ภาชนะบรรจุที่สะอาดและไม่มีวัสดุรองรับ ซึ่งทำให้มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค	73.7	0.74	0.45
23	ใช้น้ำไม่สะอาดในการทำความสะอาดผลผลิต	89.5	0.89	0.31
24	ใช้ภาชนะไม่สะอาดบรรจุผลผลิต	94.7	0.95	0.23
25	ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วน บุคคลเพื่อป้องกันการปนเปื้อนและให้กำจัดของเสีย ขยะมูลฝอยและเศษวัสดุ เช่น น้ำสะอาด สบู่ กระดาษชำระ ผ้าสะอาด ถังขยะ	86.8	0.87	0.34

ระดับความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 71.05 มีความรู้มากที่สุด ตอบถูก 21 – 25 ข้อ รองลงมา ร้อยละ 15.79 มีความรู้มาก ตอบถูก 16 – 20 ข้อ และ ร้อยละ 13.16 มีความรู้ปานกลาง ตอบถูก 11 – 15 ข้อ ตามลำดับ ตอบถูกน้อยที่สุด = 11 ข้อ ตอบถูกมากที่สุด = 25 ข้อ $\bar{X} = 22.47$ $SD. = 4.29$

ตารางที่ 4.5 ระดับความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

n = 38			
จำนวนข้อที่ตอบถูก (ข้อ)	ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	น้อย	0	0.00
11 – 15	ปานกลาง	5	13.16
16 – 20	มาก	6	15.79
21 – 25	มากที่สุด	27	71.05
ค่าต่ำสุด = 11 ข้อ ค่าสูงสุด = 25 ข้อ ค่าเฉลี่ย = 22.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4.29			

ตอนที่ 4 ปัญหาและความต้องการในการจัดการการผลิตและการตลาดการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4.1 ปัญหาในการจัดการการผลิตและการตลาดการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4.1.1 ด้านการผลิต

1) ปัญหาด้านการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ความคิดเห็นของเกษตรกร ร้อยละ 63.2 โรคและแมลงเป็นปัญหาต่อผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี รองลงมาคือ 52.6 สภาพดินฟ้าอากาศอากาศร้อน ดินอุ้มน้ำมากเกินไป ถ้าฝนตกชุกมากก็ทำให้ผลิตผักไม่ได้ตามเป้าหมาย และร้อยละ 2.6 ไม่สามารถยึดหลักตามใบรับรองได้ เพราะสภาพดินฟ้าอากาศไม่ดี

2) ความต้องการด้านการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ความคิดเห็นของเกษตรกร ร้อยละ 50 ต้องการลดต้นทุนการผลิต

4.1.2 ด้านการตลาด

1) ปัญหาด้านการตลาดของการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ความคิดเห็นของเกษตรกร ร้อยละ 66.7 ผลิตผักไม่ทันตามความต้องการของผู้ประกอบการและผู้บริโภค รองลงมา ร้อยละ 13.3 ตลาดไม่เพียงพอกับชนิดผัก

2) ความต้องการด้านการตลาดของการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ความคิดเห็นของเกษตรกรร้อยละ 46.7 ต้องการตลาดแหล่งใหม่

ตารางที่ 4.6 สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการการผลิตและการตลาดการผลิตผัก
ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

สภาพปัญหาและความต้องการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ด้านการจัดการการผลิต		
1) ปัญหาด้านการผลิต		
- โรคและแมลง	24	63.2
- สภาพดินฟ้าอากาศอากาศร้อน ดินอุ้มน้ำมากเกินไป ถ้าฝนตกชุกก็ทำให้ผลิตผักไม่ได้ตามเป้าหมาย	20	52.6
- ไม่สามารถยึดหลักตามใบรับรอง เพราะสภาพดินฟ้าอากาศไม่ดี	1	2.6
2) ความต้องการด้านการผลิต		
- ลดต้นทุนการผลิต	19	50.0
2. ด้านการตลาด		
1) ปัญหาด้านการตลาด		
- ผลิตผักไม่ทันตามความต้องการของผู้ประกอบการและผู้บริโภค	20	66.7
- การรับรองมาตรฐานGAP	35	92.1
- ตลาดไม่เพียงพอกับชนิดผัก	4	13.3
2) ปัญหาด้านการตลาด		
- ต้องการตลาดแหล่งใหม่	14	46.7

4.2 ความต้องการของเกษตรกรในการจัดการการผลิตและการตลาดการผลิตผักตาม
มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4.2.1 ด้านความรู้

1) เหตุผลที่ปรับเปลี่ยนระบบการผลิตจากการทำเกษตรแบบเดิมเป็นการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ความคิดเห็นของเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 68.4 ปรับเปลี่ยนระบบการผลิตจากการทำเกษตรแบบเดิมเป็นการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อต้องการบริโภคอาหารปลอดภัย รองลงมา ร้อยละ 50.0 ได้รับการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัย ร้อยละ 44.7 มีตลาดที่แน่นอน ร้อยละ 39.5 มีปัญหาด้านสุขภาพ ร้อยละ 23.7 ราคาสูงกว่าตลาดทั่วไป ร้อยละ 5.3 สารเคมีราคาแพง และน้อยที่สุด ร้อยละ 2.6 ปลุกตามเพื่อน

2) ข้อจำกัดในการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทัศนคติของเกษตรกร ร้อยละ 86.8 มีข้อจำกัดในการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการบำรุงดินในการลดสารเคมี รองลงมา ร้อยละ 15.8 การใช้ยากำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 10.5 ไม่มีการประกันราคา ร้อยละ 5.3 ชนิดพืชที่ปลูก และน้อยที่สุด ร้อยละ 2.6 ตลาดจำหน่ายแคบ/ขยาย ตลาดยาก/ปริมาณการใช้น้ำ อื่นๆ ระบุ

3) ความต้องการขยายการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ร้อยละ 100 มีความต้องการขยายการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 84.2 มีความต้องการขยายการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพราะปลอดภัยต่อตนเองและผู้บริโภค ร้อยละ 47.4 เพราะมีรายได้เพิ่มขึ้น และน้อยที่สุด ร้อยละ 26.3 เพราะต้นทุนการผลิตต่ำ และมีการตลาดรองรับ

4) ต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ร้อยละ 68.4 การศึกษาดูงาน ร้อยละ 39.5 การลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ 34.2 วางแผนการปลูก ร้อยละ 18.4 จัดการภายในกลุ่มให้เป็นระบบ และน้อยที่สุด ร้อยละ 13.2 อบรมให้ความรู้ด้านผลิตผักตามมาตรฐานปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4.2.2 ด้านปัจจัยการผลิต

1) ความต้องการความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิตจากหน่วยงาน/องค์กร ร้อยละ 92.1 สนับสนุนปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยคอก รองลงมา 65.8 สารชีวภัณฑ์ ร้อยละ 47.4 สารปรับปรุงบำรุงดิน ร้อยละ 23.7 ต้องการตาข่ายพรางแสง /ระบบสายน้ำหยด ร้อยละ 15.8 สารเคมีกำจัดศัตรูพืช น้อยที่สุด ร้อยละ 5.3 ปุ๋ยเคมี

2) ความต้องการความช่วยเหลืออื่นๆ จากหน่วยงาน/องค์กร ร้อยละ 76.3 ระบบพลังงานแสงอาทิตย์ ร้อยละ 21.1 โรงคัดแยก บรรจุภัณฑ์ ร้อยละ 15.8 โรงเรือนอัจฉริยะ ร้อยละ 13.2 ระบบน้ำ ร้อยละ 7.9 อื่นๆ โรงปุ๋ยหมัก

4.2.3 ด้านแหล่งเงินทุน

1) ความต้องการความช่วยเหลือด้านแหล่งเงินทุน ร้อยละ 71.1 ปลอดดอกเบี้ย รองลงมา ร้อยละ 39.5 เงินกู้ และร้อยละ 21.1 พักชำระหนี้ น้อยที่สุด 10.5 ลดอัตราดอกเบี้ย/อื่นๆ เงินทุนอุดหนุน

2) แหล่งเงินทุน ร้อยละ 73.7 จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมา ร้อยละ 15.8 จากกองทุนหมู่บ้านและ ร้อยละ 10.5 จากธนาคารพาณิชย์ น้อยที่สุด ร้อยละ 5.3 จากกลุ่มออมทรัพย์และอื่นๆ

4.2.4 ด้านการตลาด

- 1) วิธีจำหน่ายผลผลิต ร้อยละ 89.5 รวบรวมผลผลิตขายแบบกลุ่ม รองลงมา ร้อยละ 57.9 ต่างคนต่างขาย น้อยที่สุด ร้อยละ 34.2 ต่างคนต่างขายและขายแบบรวมกลุ่ม
- 2) ช่องทางการจำหน่าย ร้อยละ 76.3 ตลาดทั่วไป รองลงมา ร้อยละ 68.4 พ่อค้าคนกลาง และร้อยละ 55.3 ผู้บริโภคโดยตรง ร้อยละ 26.3 ห้างสรรพสินค้า ร้อยละ 21.1 โรงเรียน ร้อยละ 18.4 โรงพยาบาล ร้อยละ 5.3 ร้านค้า/แผงลอย
- 3) การแสดงตราสัญลักษณ์และรับรองมาตรฐาน ร้อยละ 84.2 มี การติดฉลาก หรือตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม รองลงมา ร้อยละ 28.9 มี การรับรองมาตรฐาน ร้อยละ 23.7 ไม่มีการรับรองมาตรฐาน น้อยที่สุด ร้อยละ 7.9 ไม่มีการติดฉลาก หรือตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม
- 4) ความต้องการการดำเนินการ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100 ทำตราสัญลักษณ์ ของกลุ่ม ร้อยละ 100 เข้าสู่การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตารางที่ 4.7 ความต้องการของเกษตรกร

ความต้องการของเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ
1. ด้านความรู้		
1.1 เหตุผลที่ปรับเปลี่ยนระบบการผลิตจากการทำเกษตรแบบเดิมเป็นการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี		
- ความต้องการบริโภคอาหารปลอดภัย	26	68.4
- ได้รับการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัย	19	50.0
- มีตลาดที่แน่นอน	17	44.7
- มีปัญหาด้านสุขภาพ	15	39.5
- ราคาสูงกว่าตลาดทั่วไป	9	23.7
- สารเคมีราคาแพง	2	5.3
- ปลุกตามเพื่อน	1	2.6

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ความต้องการของเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ
1.2 ข้อจำกัดในการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี		
- การบำรุงดินในการลดสารเคมี	33	86.8
- การใช้ยากำจัดศัตรูพืช	6	15.8
- ไม่มีการประกันราคา	4	10.5
- ชนิดพืชที่ปลูก	2	5.3
- ตลาดจำหน่ายแคบ/ขยายตลาดยาก	1	2.6
- ปริมาณการใช้น้ำ	1	2.6
1.3 ความต้องการขยายการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี		
ต้องการเพราะ	38	100
- ปลอดภัยต่อตนเองและผู้บริโภค	32	84.2
- มีรายได้เพิ่มขึ้น	18	47.4
- ต้นทุนการผลิตต่ำ	10	26.3
- มีการตลาดรองรับ	10	26.3
1.4 ความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี		
จากหน่วยงาน/องค์กร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
- การศึกษาดูงาน	26	68.4
- การลดต้นทุนการผลิต	15	39.5
- วางแผนการปลูก	13	34.2
- จัดการภายในกลุ่มให้เป็นระบบ	7	18.4
- อบรมให้ความรู้ด้านผลิตผักตามมาตรฐานปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	5	13.2

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ความต้องการของเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ
2. ด้านปัจจัยการผลิต		
2.1 ความต้องการความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิตจากหน่วยงาน/องค์กร		
- ปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยคอก	35	92.1
- สารชีวภัณฑ์	25	65.8
- สารปรับปรุงบำรุงดิน	18	47.4
- ต้องการตาข่ายพรางแสง/ระบบสายน้ำหยด	9	23.7
- สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	6	15.8
- ปุ๋ยเคมี	2	5.3
2.2 ความต้องการความช่วยเหลืออื่นๆ จากหน่วยงาน/องค์กร		
- โรงเรือนอัจฉริยะ	6	15.8
- ระบบพลังงานแสงอาทิตย์	29	76.3
- ระบบน้ำ	5	13.2
- โรงคัดแยก บรรจุภัณฑ์	8	21.1
- อื่นๆ โรงปุ๋ยหมัก	3	7.9
3. ด้านแหล่งเงินทุน		
3.1 ความต้องการความช่วยเหลือด้านแหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
- ปลอดดอกเบี้ย	27	71.1
- เงินกู้	15	39.5
- พักชำระหนี้	8	21.1
- ลดอัตราดอกเบี้ย	4	10.5
- อื่นๆ เงินทุนอุดหนุน	4	10.5
3.2 แหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
- กองทุนหมู่บ้าน	6	15.8
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	28	73.7
- ธนาคารพาณิชย์	4	10.5
- กลุ่มออมทรัพย์	2	5.3
- อื่นๆ	2	5.3

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ความต้องการของเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ
4. ด้านการตลาด		
4.1 วิธีจำหน่ายผลผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
- รวบรวมผลผลิตขายแบบกลุ่ม	34	89.47
- ต่างคนต่างขาย	22	57.89
- ต่างคนต่างขายและขายแบบรวมกลุ่ม	13	34.21
4.2 ช่องทางการจำหน่าย		
- ตลาดทั่วไป	29	76.32
- พ่อค้าคนกลาง	26	68.42
- ผู้บริโภคโดยตรง	21	55.26
- ห้างสรรพสินค้า	10	26.32
- โรงเรียน	8	21.05
- โรงพยาบาล	7	18.42
- ร้านค้า/แผงลอย	2	5.26
- อื่นๆ ขายเอง	1	2.63
4.3 การแสดงตราสัญลักษณ์และรับรองมาตรฐาน		
- มี การติดฉลากหรือตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม	32	84.21
- มี การรับรองมาตรฐาน	11	28.89
- ไม่มี การรับรองมาตรฐาน	9	23.7
- ไม่มี การติดฉลาก หรือตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม	3	7.89
4.4 ความต้องการการดำเนินการ		
- ทำตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม	38	100
- เข้าสู่การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	38	100

4.3 ความต้องการในการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า

4.3.1 ความต้องการในการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ความคิดเห็นของเกษตรกร ร้อยละ 52.6 ต้องการเพราะจะมีตลาดที่เพิ่มขึ้นเพราะสินค้าได้รับการรองรับมาตรฐาน รองลงมา ร้อยละ 42.1 เพิ่มรายได้ สร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค และ ร้อยละ 10.5 เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการตลาด

4.3.2 ความต้องการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ความคิดเห็นของเกษตรกร ต้องการใบรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ร้อยละ 100

4.3.3 ความคิดเห็นของเกษตรกรในการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ความคิดเห็นของเกษตรกร ร้อยละ 26.3 ช่วยให้ขายสินค้าได้เพิ่มขึ้น รองลงมา ร้อยละ 21.1 ทำให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจสินค้าได้มาตรฐานความปลอดภัย ร้อยละ 13.2 ได้มาตรฐานรับรองในชนิดผักที่ปลอดภัย และร้อยละ 5.3 ช่วยให้การขายคล่องตัวและเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้ซื้อ ร้อยละ 2.6 ตามแผนที่ไปอบรมมาทุกอย่าง

4.4.4 การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่มีผลต่อเกษตรกร ความคิดเห็นของเกษตรกร เกษตรกรร้อยละ 63.2 คิดว่าการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีผลทำให้สินค้าเพิ่มความเชื่อถือ และสร้างมั่นใจให้กับผู้บริโภค รองลงมา ร้อยละ 52.6 ทำให้ผู้บริโภครู้จักและขยายตลาดประเภทอื่นๆ ได้ ร้อยละ 34.2 ช่วยลดต้นทุนด้านการผลิต และลดค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน และร้อยละ 21.1 เพิ่มปริมาณการขาย สามารถตรวจสอบได้ และร้อยละ 5.3 คิดว่าการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีไม่มีประโยชน์

4.4.5 ความคิดเห็นของเกษตรกรในการเพิ่มตราสัญลักษณ์ของกลุ่มหรือชื่อผู้ผลิต ความคิดเห็นของเกษตรกร ร้อยละ 79.0 การเพิ่มตราสัญลักษณ์ของกลุ่มหรือชื่อผู้ผลิตทำให้ผู้บริโภครู้จักมากขึ้น รองลงมาคือ 36.8 สามารถติดต่อได้ง่ายเวลาที่ต้องการซื้อ-ขาย และร้อยละ 34.2 ทำให้สินค้ามีราคาเพิ่มขึ้น

4.4.6 ความคิดเห็นของเกษตรกรในการเพิ่มตราสัญลักษณ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ความคิดเห็นของเกษตรกร ร้อยละ 81.6 การเพิ่มตราสัญลักษณ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทำให้ผู้บริโภคมั่นใจ รองลงมาคือ 39.5 ทำให้ผู้บริโภครู้จักมากขึ้น ร้อยละ 36.8 ทำให้สินค้ามีมูลค่าเพิ่มขึ้น ร้อยละ 26.3 ทำให้ขยายตลาดได้ง่าย ร้อยละ 13.2 ทำให้ผู้บริโภคเลือกสินค้า ร้อยละ 5.3 ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น น้อยที่สุดคือ 2.6 ทำให้เป็นภาระต่อผู้ผลิตและไม่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิต

ตารางที่ 4.8 ความต้องการในการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ความต้องการในการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	จำนวน	ร้อยละ
1. ความต้องการในการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี		
- ต้องการเพราะจะมีตลาดที่มากขึ้นเพราะสินค้าได้รับการรองรับมาตรฐาน	20	52.6
- เพิ่มรายได้ สร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค	16	42.1
- เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการตลาด	4	10.5
2. ความต้องการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี		
- ต้องการไปรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	38	100.0
3. ความคิดเห็นของเกษตรกรในการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี		
- ช่วยให้ขายสินค้าได้เพิ่มขึ้น	10	26.3
- ทำให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจสินค้าได้มาตรฐานความปลอดภัย	8	21.1
- ได้มาตรฐานรับรองในชนิดผักที่ดี	5	13.2
- ดี ช่วยให้การขายคล่องตัวและเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้ซื้อ	2	5.3
- ทำตามแผนงานที่ไปอบรมมาทุกอย่าง	1	2.6
4. การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่มีผลต่อเกษตรกร		
- สินค้าเพิ่มความเชื่อถือ และสร้างมั่นใจให้กับผู้บริโภค	24	63.2
- ทำให้ผู้บริโภครู้จัก	20	52.6
- ขยายตลาดประเภทอื่นๆ ได้	20	52.6
- ช่วยลดต้นทุนด้านการผลิต	13	34.2
- ลดค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน	13	34.2
- เพิ่มปริมาณการขาย	8	21.1
- สามารถตรวจสอบได้	8	21.1
- ไม่มีประโยชน์	2	5.3
5. ความคิดเห็นของเกษตรกรในการเพิ่มตราสัญลักษณ์ของกลุ่มหรือชื่อผู้ผลิต		
- ผู้บริโภครู้จักมากขึ้น	30	79.0
- ดัดต่อได้ง่ายเวลาที่ต้องการซื้อ-ขาย	14	36.8
- สินค้ามีราคาเพิ่มขึ้น	13	34.2
- ผู้ผลิตเพิ่มต้นทุน	5	13.2
- ขยายตลาดได้โดยเฉพาะตลาดใหม่	3	7.9

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ความต้องการในการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	จำนวน	ร้อยละ
6. ความคิดเห็นของเกษตรกรในการเพิ่มตราสัญลักษณ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี		
การเกษตรที่ดี		
- ทำให้ผู้บริโภคมั่นใจ	31	81.6
- ทำให้ผู้บริโภครู้จักมากขึ้น	15	39.5
- ทำให้สินค้ามีมูลค่าเพิ่มขึ้น	14	36.8
- ขยายตลาดได้ง่าย	10	26.3
- ทำให้ผู้บริโภคเลือกสินค้า	5	13.2
- ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น	2	5.2
- ทำให้เป็นภาระต่อผู้ผลิตและไม่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิต	1	2.6

ตอนที่ 5 แนวทางการจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

การสนทนากลุ่มผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีกรอบการนำเสนอ ดังนี้

1. ประเด็นปัญหาในการจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในมุมมองของเกษตรกร
2. ประเด็นปัญหาและความต้องการในการจัดการผลผลิต ตั้งแต่เก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวในมุมมองของเกษตรกร
3. ประเด็นปัญหาและความต้องการด้านการตลาดของกลุ่มในมุมมองของเกษตรกร
4. ประเด็นปัญหาเกษตรกรควรจะพัฒนาการผลิตอย่างไรถึงจะได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
5. ประเด็นการสนับสนุนในด้านการผลิตเพื่อช่วยให้เกษตรกรได้รับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทุกคนและทุกชนิดพืชในมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
6. ประเด็นกระบวนการจัดการผลผลิต ตั้งแต่เก็บเกี่ยวจนถึงการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวที่จะทำให้ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทุกคนและทุกชนิดพืชในมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

7. ประเด็นการสนับสนุนในการจัดการการผลิตเพื่อช่วยให้เกษตรกรได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทุกคนและทุกชนิดพืชในมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

8. ประเด็นการสนับสนุนด้านการตลาดในมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันข้อมูลและหาข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นแนวทางการจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ก่อนสนทนากลุ่มผู้วิจัยนำเสนอผลสรุปที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม จากนั้นจึงดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางการจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและสรุปแนวทางการจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มสรุปได้ดังนี้

5.1 ประเด็นปัญหาในการจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
 ในมุมมองของเกษตรกรสรุปประเด็นปัญหาตามตารางที่ 4.4 ที่เกษตรกรคิดว่าไม่สามารถทำได้ พบว่าเกษตรกรไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานที่เก็บสารเคมีอยู่ร่วมกับที่พัก/ที่ประกอบอาหาร และไม่มีหลังคากันแดดกันฝน เพราะพื้นที่การทำเกษตรมีจำกัดจึงไม่สามารถแยกสถานที่เก็บสารเคมี ที่พัก และที่ประกอบอาหารได้ การจัดเก็บเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตรให้เป็นสัดส่วน เพราะมีพื้นที่จำกัดไม่สามารถจัดเก็บเป็นสัดส่วนได้ ประกอบกับเกษตรกรเก็บอุปกรณ์ไว้ในที่ที่สะดวกใช้งานเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงานในช่วงที่เร่งรีบ การบันทึกข้อมูลการผลิตพืช เนื่องจากเกษตรกรครั้งหนึ่งลืมบันทึกข้อมูล ทำให้การบันทึกข้อมูลอาจมีความคลาดเคลื่อนได้ การปฏิบัติดูแลในกระบวนการผลิตในระยะการเจริญเติบโตตามขั้นตอนของแผนควบคุมการผลิต เกษตรกรให้ความเห็นว่า มีเกษตรกรบางรายที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ เพราะเกษตรกรไม่ใส่ใจดูแลรักษาในกระบวนการผลิตผักจึงทำให้ไม่ได้รับผลผลิตหรือผลผลิตเสียหาย สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลเพื่อป้องกันการปนเปื้อนและให้กำจัดของเสียมูลฝอยและเศษวัสดุ เช่น น้ำสะอาด สบู่ กระดาษชำระ ผ้าสะอาด ถังขยะ สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล มีพื้นที่ถูกสุขลักษณะป้องกันการปนเปื้อนได้ แต่ในส่วนของกำจัดของเสียมูลฝอยและเศษวัสดุ ยังไม่มีพื้นที่ในการกำจัด

5.2 ประเด็นปัญหาและความต้องการในการจัดการการผลิต ตั้งแต่เก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ในมุมมองของเกษตรกรสรุปประเด็นปัญหาและความต้องการได้ดังนี้

5.2.1 เกษตรกรมีการจัดการผลผลิตด้วยตนเองตั้งแต่เก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว จะมีปัญหาในช่วงที่ฤดูฝน หากมีฝนตกอย่างต่อเนื่องจะทำให้ไม่สามารถผลิตผักได้ทันตามความต้องการของผู้รับซื้อและผู้บริโภค เนื่องจากสภาพดินเป็นดินร่วนปนทรายทำให้ดินอุ้มน้ำมากเกินไปทำให้ผลผลิตเสียหายไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้

5.2.2 การจัดการหลังเก็บเกี่ยวเกษตรกรบางรายยังใช้ถุงกระสอบเป็นภาชนะในการเก็บผลผลิต เกษตรกรต้องการปรับปรุงบำรุงดินให้สามารถดำเนินการผลิตผักให้ได้ผลผลิตที่มากขึ้นตลอดทั้งปี การแก้ไขปัญหาด้วงมดผัก โรคที่เกิดจากเชื้อรา ที่พบปัญหามากในกลุ่มทำให้ผลผลิตเสียหายไม่สามารถจำหน่ายได้ สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น แสลม ใช้บังแสงแดดและฝนได้ ถาดเพาะกล้าและตะกร้าเก็บผลผลิต เพื่อให้การเก็บผลผลิตมีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น สนับสนุนแหล่งเงินทุนและการขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทุกรายทุกชนิดพืช

5.3 ประเด็นปัญหาและความต้องการด้านการตลาดของกลุ่ม ในมุมมองของเกษตรกรสรุปประเด็นปัญหาและความต้องการ ได้ดังนี้

5.3.1 เกษตรกรผลิตผักไม่ทันตามความต้องการของผู้รับซื้อและผู้บริโภค

5.3.2 ประกอบกับเกษตรกรเกินครึ่งหนึ่งยังไม่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และไม่ครอบคลุมทุกชนิดพืชทำให้เกษตรกรไม่สามารถจำหน่ายสินค้าที่ผลิตให้กับผู้ประกอบการในระดับห้างสรรพสินค้าได้

5.3.3 ราคาผลผลิตที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เมื่อส่งจำหน่ายให้กับตลาดทั่วไปราคาผลผลิตไม่ต่างกับผักที่ไม่ได้รับรองมาตรฐาน เกษตรกรต้องการให้รัฐบาลมีนโยบายช่วยเหลือหรือผลักดันให้ราคาพืชผักที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีราคาสูงกว่าราคาพืชผักทั่วไปในตลาด และมีนโยบายประกันราคาพืชผักเหมือนกับประกันรายได้พืชอื่นๆ

5.4 ประเด็นปัญหาเกษตรกรควรจะพัฒนาการผลิตอย่างไรถึงจะได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

5.4.1 วางแผนการผลิตให้ตรงกับชนิดพืชที่ขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

5.4.2 วางแผนการผลิตให้ตรงกับรอบของผลผลิต

5.4.3 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรให้คำแนะนำในการปรับปรุงบำรุงดินให้สามารถผลิตผักได้ผลผลิตตลอดทั้งปี และการให้คำแนะนำการป้องกัน กำจัดโรคและแมลงที่ทำให้ผลผลิตเสียหาย ไม่มีผลผลิต และไม่ได้ขนาดตามที่ผู้รับซื้อต้องการ

5.5 ประเด็นการสนับสนุนในด้านการผลิต เพื่อช่วยให้เกษตรกรได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทุกคนและทุกชนิดพืชในมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

5.5.1 ด้านการวางแผนการผลิตให้ตรงกับรอบของผลผลิต และชนิดพืชที่ขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตรจะได้เก็บตัวอย่างผลผลิตไปตรวจเพื่อรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีต่อไป

5.2.2 การประสานกับเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร เพื่อให้เจ้าหน้าที่มาให้ตรงกับ
 ระยะเวลาที่ผลผลิตกำลังออก เนื่องจากพบปัญหาว่าเจ้าหน้าที่มาไม่ตรงกับระยะเวลาที่ผลผลิตออกทำให้
 ไม่สามารถเก็บผลผลิตไปตรวจและให้การรับรองมาตรฐานได้ ทำให้เสียเวลาในการผลิตพืชผักใหม่
 และเสียโอกาสในการได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

5.2.3 การให้ความรู้กับเกษตรกรในการเพาะกล้าในถาดเพาะ เนื่องจากวิธีการ
 เพาะกล้าของเกษตรกรยังใช้วิธีการหว่านในแปลงปลูก ทำให้ความงอกไม่สม่ำเสมอ ต้นกล้าไม่แข็งแรง

5.6 ประเด็นกระบวนการจัดการผลผลิต ตั้งแต่เก็บเกี่ยวจนถึงการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว
 ที่จะทำให้ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทุกคนและทุกชนิดพืชในมุมมองของผู้มี
 ส่วนเกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

5.6.1 ควรมีจุดรวบรวมผลผลิตที่ถูกสุขลักษณะ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้
 มาตรฐานมากยิ่งขึ้น

5.6.2 ควรมีการทำตราสัญลักษณ์ของกลุ่มคิดที่ภาชนะใส่ผัก เพื่อดึงดูดและทำให้
 คนรู้จักกลุ่มมากขึ้น

5.6.3 ภาชนะเก็บผลผลิตแนะนำให้เกษตรกรใช้ตะกร้าหรือถุงพลาสติกในการเก็บ
 ผลผลิตแทนการใช้ถุงกระสอบ เพราะยังมีเกษตรกรบางรายที่ยังใช้ถุงกระสอบปุ๋ยเคมีในการเก็บ
 ผลผลิต

5.6.4 ควรมีตะกร้าเก็บผลผลิตของกลุ่มในจุดรวบรวมผลผลิตส่งถึงผู้รับซื้อและ
 ผู้บริโภคเพื่อเป็นมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

5.7 ประเด็นการสนับสนุนในการจัดการผลผลิต เพื่อช่วยให้เกษตรกรได้รับการ
มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทุกคนและทุกชนิดพืชในมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สรุป
 ได้ดังนี้

5.7.1 ให้ความรู้กับเกษตรกรในเรื่องการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตร
 ที่ดีและเหมาะสม โดยเน้นประเด็นที่เกษตรกรยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ตามประเด็นในข้อที่ 1

5.7.2 เจ้าหน้าที่และผู้รับซื้อช่วยกันประสานงานกับเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเพื่อ
 อำนวยความสะดวกในการขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเกษตรกรที่จำเป็นต้อง
 ใช้ใบรับรองมาตรฐาน

5.8 ประเด็นการสนับสนุนด้านการตลาดในมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

5.8.1 ควรมีการจัดฝึกอบรมหรือให้ความรู้ในเรื่องการคัดขนาดของผลผลิตตามที่
 ผู้รับซื้อต้องการ เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน

5.8.2 เจ้าหน้าที่และผู้รับซื้อช่วยกันประสานงานหาตลาดแหล่งใหม่กับกลุ่มเพื่อเป็นการขยายตลาดให้คนรู้จักกลุ่มมากยิ่งขึ้น

5.8.3 การสร้างเครือข่ายกลุ่มเกษตรกร เพื่อรองรับช่วงฤดูกาลผลิตที่ไม่สามารถผลิตผักได้ส่งได้ทันตามความต้องการของผู้รับซื้อและผู้บริโภค

5.8.4 ความต้องการของตลาดผักมีมาก และมีหลายชนิด เจ้าหน้าที่และผู้รับซื้อจะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชผักหลากหลายชนิด ควบคู่ไปกับผักที่ปลูกอยู่แล้ว และถ้าหากได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จะทำให้มีตลาดรับซื้อเพิ่มมากขึ้น มีตลาดที่แน่นอน ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตร ใช้หลักการวิเคราะห์สภาพวิธี SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อให้ทราบถึงโอกาสอุปสรรคที่มีผลกระทบเพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน ดังนี้

การวิเคราะห์ TOWS Matrix

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths : S)	จุดอ่อน (Weaknesses : W)
	<ol style="list-style-type: none"> 1. กลุ่มมีความสามัคคี 2. สินค้ามีมาตรฐาน GAP 3. เป็นแหล่งเรียนรู้ 4. ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ทำสารชีวภัณฑ์ใช้เอง ทำปุ๋ยหมักใช้เอง 5. ความหลากหลายของสินค้า 6. มีกติกากลุ่มที่ชัดเจน 7. สมาชิกพร้อมที่จะเรียนรู้ 8. สมาชิกกลุ่มมีสุขภาพแข็งแรง 9. สมาชิกมีภูมิปัญญาในการปลูกผัก 10. มีแหล่งน้ำเพียงพอ/ระบบการกระจายน้ำเพียงพอ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สภาพดินเปรี้ยว หิน กรวด อุ้มน้ำ 2. โรคและแมลง 3. สมาชิกมีอายุมาก/ขาดทายาท 4. แผนการผลิตไม่มี/ไม่ชัดเจน 5. ขาดอาคารที่ทำการ 6. ขาดแหล่งเงินทุน/เงินบริหารจัดการ 7. ผลิตสินค้าไม่เพียงพอ 8. มีข้อจำกัดเรื่องพื้นที่/ขยายพื้นที่เพาะปลูกไม่ได้ 9. ไม่มีรถไถเตรียมแปลง 10. ไม่มีเครื่องอัดเม็ดปุ๋ย 11. ขาดห้องเย็น 12. ไฟฟ้าไม่เพียงพอ/ ไม่ปลอดภัยต่อการใช้งาน

การวิเคราะห์ TOWS Matrix (ต่อ)

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths : S)	จุดอ่อน (Weaknesses : W)
		13. ไม่สามารถปลูกผักได้ตลอดปี (มีนาคม-มิถุนายน) 14. บรรจุกัญช์ การคัดแยก ไม่ได้มาตรฐาน 15. กลุ่มไม่สามารถรวบรวม ผลผลิตจำหน่ายได้ 16. สระน้ำตื้นเขิน 17. ใช้พันธุ์พืชจากภายนอก 18. กระบวนการผลิตยังไม่ได้ มาตรฐานอินทรีย์ 19. การบริหารจัดการกลุ่ม คณะกรรมการไม่ได้ปฏิบัติ หน้าที่ตามบทบาทของตนเอง
โอกาส (Opportunities : O)	SO กลยุทธ์เชิงรุก	WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข
1. มีช่องทางการตลาด 2. เป็นแหล่งเรียนรู้ให้หน่วยงาน เข้ามาบูรณาการร่วมกัน 3. นำดินจากการขุดลอกมาปรับ พื้นที่ 4. องค์การบริหารส่วนตำบลได้ บรรจุความต้องการเรื่องไฟฟ้า ไว้ในแผนแล้ว (โซล่าเซลล์) 5. องค์การบริหารส่วนตำบล อนุญาตให้ใช้ที่ดินในการทำ การเกษตร		

การวิเคราะห์ TOWS Matrix (ต่อ)

ภาวะคุกคาม (Threats : T)	ST กลยุทธ์ป้องกัน	WT กลยุทธ์เชิงรับ
1. การคมนาคมไม่สะดวก 2. ไม่สามารถกำหนดราคาได้		

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ เป็น 3 ส่วน คือ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 กระบวนการผลิตผัก พบว่า เมล็ดพันธุ์ผักที่เกษตรกรใช้ปลูกส่วนใหญ่เกษตรกรซื้อจากร้านขายเมล็ดพันธุ์ทางการเกษตร ชนิดผักที่ปลูกเป็นผักกินผล ระยะเวลาที่เกษตรกรเริ่มทำการผลิตผัก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2562 ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มทำการผลิตผักระยะเวลามากกว่า 10 ปี และผลิตผักตลอดทั้งปี แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตผักใช้แหล่งน้ำจากบ่อบาดาล/บ่อน้ำ ร่องลงมา แหล่งน้ำจากระบบชลประทาน สระน้ำขุดเอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ การให้น้ำในแปลงผักส่วนใหญ่ใช้สายยางในการให้น้ำ ระบบน้ำหยด และระบบน้ำพ่นฝอย พื้นที่ทำการผลิตผักส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลาดเอียงลักษณะเป็นเนินหลังเต่า ร่องลงมา เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ลักษณะดินส่วนมากเป็นดินร่วนปนทราย ร่องลงมาเป็นดินทราย ดินร่วน และดินเหนียว ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ร่องลงมาใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพ และมีการเตรียมดินก่อนปลูกพืช โดยเกษตรกรส่วนมากใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพผสมปุ๋ยเคมี และใช้ปุ๋ยหมักผสมปุ๋ยเคมีในการผลิตผัก ร่องลงมาไม่ใช้ปุ๋ยเคมีเลย และใช้ปุ๋ยเคมี เกษตรกรป้องกันกำจัดโรคและแมลงในแปลงผลิตผักโดยการใช้สารสกัดจากธรรมชาติ สมุนไพร ร่องลงมาใช้กับดักสารชีวภัณฑ์ และวิธีปลูกผักหมุนเวียน ส่วนมากมีการปลูกพืชผักหมุนเวียนตลอดทั้งปี แต่จะปลูกผักได้ผลผลิตน้อยในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน

1.2 ความรู้ ความเข้าใจ ในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจ ในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานที่เก็บสารเคมีอยู่ร่วมกับที่พัก/ที่ประกอบอาหาร และไม่มีหลังคา กันแดดกันฝนมากที่สุด และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวน้อยที่สุด ซึ่งทำให้มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค

1.3 ปัญหาและความต้องการ พบว่า ในภาพรวมของการผลิตผักของเกษตรกรพบปัญหาในด้านโรคและแมลง สภาพดินฟ้าอากาศร้อนเกินไปหรือถ้าฝนตกชุกมากดินอุ้มน้ำมากเกินไปทำให้ผลิตผักไม่ได้ตามเป้าหมาย ต้นทุนการผลิต และด้านการตลาดผลิตผักไม่ทันตามความต้องการของผู้ประกอบการและผู้บริโภค และการขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ซึ่งเกษตรกรยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีครบทุกคนทุกชนิดพืชที่ปลูก

1.4 แนวทางการจัดการการผลิตผัก โดยภาพรวมเกษตรกรสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานทางการเกษตรที่ดีตามข้อกำหนด 8 ข้อได้ โดยมีการนำปัจจัยการผลิตในท้องถิ่นมาใช้ในการผลิตผัก และมีตลาดในชุมชนรองรับ นอกจากนี้มีหน่วยงาน/เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนในการอบรมให้ความรู้ การวางแผนการผลิต ปัจจัยการผลิต การขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การตรวจวิเคราะห์ดินและการปรับปรุงบำรุงดินให้เหมาะสมต่อการเพาะปลูกผัก เกษตรและสหกรณ์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และกระทรวงพาณิชย์ สนับสนุนด้านการตลาด แหล่งเงินทุน การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม และผู้รับซื้อ/เจ้าหน้าที่ สนับสนุนส่งเสริมด้านการตลาด แนะนำตลาดแหล่งใหม่ และแนะนำให้เกษตรกรควรมีการจัดทำแผนการผลิตที่ชัดเจน พร้อมทั้งติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตรอย่างต่อเนื่องเพื่อเจ้าหน้าที่จะได้ลงพื้นที่ตรวจประเมินแปลงได้ตรงรอบการผลิต ตลอดจนเกษตรกรควรเข้ารับการอบรมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเกี่ยวกับการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

2. อภิปรายผล

ผลวิจัย เรื่อง การจัดการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ผลได้ดังต่อไปนี้

2.1 เกษตรกรส่วนใหญ่ อายุเฉลี่ย 54.05 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการผลิตผักเฉลี่ย 9.00 ปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พัชรินทร์ สุภาพันธุ์ และคณะ (2556) พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตผักมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 35.71 รองลงมาอายุ 41-50 ปี และอายุ 61-70 ปี ร้อยละ 33.81 และ 16.19 ตามลำดับ และส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับ ประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 54.29 รองลงมาได้แก่ระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 24.76 และ 8.10 ตามลำดับ จะเห็นว่าอายุและระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี แต่ขึ้นกับ

ประสบการณ์ในการผลิตผัก

2.2 เกษตรกรปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยหมัก มีการใช้น้ำหมักชีวภาพผสมปุ๋ยเคมี และใช้ปุ๋ยหมักผสมปุ๋ยเคมี สอดคล้องกับสุชาดา แสงดวงดี (2554) ผลการวิจัยพบว่า การใช้ปุ๋ยชีวภาพเพียงอย่างเดียวจะช้า ไม่ทันใจ ได้ผลผลิตน้อย ในช่วงเริ่มต้น ทำให้ไม่ทันกับการใช้หนี้สิน โกล่เคียงกับรักประชา ธิศาเวช (2551) พบว่าปัญหาดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำเป็นปัญหาที่สำคัญและเกษตรกรมีความคาดหวังการพัฒนาทรัพยากรดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับพิกุล พงษ์กลาง (2559) พบว่า แนวทางในการลดต้นทุนการผลิตโดยใช้ปุ๋ยเน้นการปรับปรุงหน้าดิน โดยการนำมูลสัตว์มาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้มีความจำเป็นในการใช้ปุ๋ยเคมีลดลง ส่งผลให้ต้นทุนที่ขึ้นมาแตกออกดีขึ้น แข็งแรง และมีความต้านทานโรค ส่งผลให้ได้ผลผลิตมากขึ้น การป้องกันกำจัดศัตรูข้าวควรฉีดพ่นให้ถูกวิธีและในปริมาณที่เหมาะสม ควรใช้ร่วมกับสารชีวภาพ เพื่อรักษาสมดุลธรรมชาติและประหยัดค่าใช้จ่าย

2.3 เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับกังสาดล กนกหงส์ และคณะ (2561) พบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรมีความรู้ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหารอยู่ในระดับสูง เป็นผลมาจากการยอมรับวิธีการปลูกมาตรฐานมาตรฐานทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร สอดคล้องกับ Prommuangdee (2010); Thongser (2010); Suwannapin (2007) ที่กล่าวว่า หากเกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับสูงจะส่งผลให้การปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรที่ดีและเหมาะสม สำหรับพืชอาหาร ถูกต้องมากขึ้น ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความรู้ที่น้อยที่สุดในประเด็นวิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ ไม่ใช่อุปกรณ์การเก็บเกี่ยว ภาชนะบรรจุที่สะอาดและไม่มีวัสดุรองพื้น ซึ่งทำให้มีสิ่งอันตรายปนเปื้อนที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค อาจจะเป็นเพราะว่าเกษตรกรไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ ดังนั้น เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมให้ความรู้กับเกษตรกร โดยเน้นให้ความรู้ในประเด็นนี้

2.4 แนวทางการจัดการการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 71 มีความรู้ ความเข้าใจตามมาตรฐานทางการเกษตรที่ดีมากที่สุด แต่ยังมีเกษตรกรร้อยละ 29 ที่ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจครบถ้วน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกษตรกรขอการรับรองมาตรฐานทางการเกษตรที่ดีแบบกลุ่ม มีระบบการควบคุมภายในของกลุ่ม โดยมีคณะกรรมการรับรอง/เจ้าหน้าที่รับรอง ซึ่งมีหน้าที่รับรองแปลงของเกษตรกรจากผลการตรวจประเมิน เพื่อสมาชิกจะได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทุกคน และควรจะมีการจัดทำแผนการผลิตไว้อย่างชัดเจน เพื่อจะได้มีผลผลิตส่งจำหน่ายได้ทันตามความต้องการของผู้รับซื้อและผู้บริโภค และต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

เกษตรกรควรเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง เพื่อลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากเมล็ดพันธุ์ผักบางชนิดมีราคาแพง และควรมีการจัดทำแผนการผลิตที่ชัดเจนเพื่อให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ตรวจประเมินแปลงได้ตรงรอบการผลิต

3.2 ข้อเสนอแนะของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.2.1 กรมวิชาการเกษตร ควรเข้าไปให้ความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และสนับสนุนให้กลุ่มดำเนินการขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแบบกลุ่ม โดยมีการบริหารจัดการกลุ่มมีระบบการตรวจสอบภายในกลุ่ม เพื่อสมาชิกจะได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทุกคน

3.2.2 กรมพัฒนาที่ดิน และกรมส่งเสริมการเกษตร ควรเข้ามาสนับสนุนการรวมกลุ่มในการสนับสนุนปัจจัยการผลิตและการผลิตสารชีวภัณฑ์ น้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยหมัก ทดแทนการใช้สารเคมี เพื่อลดต้นทุนการผลิต เนื่องจากเกษตรกรมีความต้องการ โรงปุ๋ยหมัก

3.2.3 กรมส่งเสริมการเกษตร ควรเข้ามาส่งเสริมให้ความรู้การเพาะกล้าในถาดเพาะ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้รู้จักวิธีการเพาะกล้าในถาดแทนการเพาะกล้าในแปลง ซึ่งจะทำให้ได้ต้นกล้าที่มีความสม่ำเสมอ และมีความแข็งแรง และส่งเสริมให้ความรู้การจัดการแผนการผลิต เพื่อจะได้มีผลผลิตส่งจำหน่ายได้ทันตามความต้องการของผู้รับซื้อและผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง

3.2.4 เกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงพาณิชย์ ควรเข้ามาให้ความรู้ด้านการตลาดออนไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาด การออกแบบบรรจุภัณฑ์ รวมไปถึงการจัดตั้งเป็นกลุ่มสหกรณ์ เพื่อให้กลุ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้น

3.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.3.1 เนื่องจากผลการศึกษาศึกษาการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตผักของเกษตรกรควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มและการพัฒนาคุณภาพผักของเกษตรกรเพราะมีผลต่อเนื่องถึงการจัดการด้านการตลาดของผัก ราคาและการจำหน่าย

3.3.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องการขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแบบกลุ่ม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กังสดาล กนกหงส์, นฤเบศร์ รัตนวัน และปกพ จีรัตน์. (2561). การยอมรับวิธีการปลูกพืชภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP) ของเกษตรกร ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร* 36(1): pp.75-84.
- จินตนา กาญจนวิสุทธิ์.(2558). เส้นทางวิสาหกิจชุมชน เพื่อการพัฒนาอาชีพและการพึ่งพาตนเอง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชัยยศ สัมฤทธิ์สกุล. (2559). ต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกรผู้ปลูกกระเพราและโหระพา: การเปรียบเทียบระหว่างการปลูกแบบปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและการปลูกแบบทั่วไป. *วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่* 9(2): pp.68-83.
- นัทธ์หทัย ศิริวิริยะสมบุรณ์, ช่าง เมฆโหรา และทิพวรรณ ลิ้มงูร. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า* 30(2): 59-67.
- นาวิรินทร์ แก้วดวง, เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และภรณี ต่างวิวัฒน์. (2560). การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย. *วารสารแก่นเกษตร* 45 (ฉบับพิเศษ 1): 1590-1596.
- พรรณทิวา กว้างเงิน และบุศรา ลิ้มนิรันดร์กุล. (2560). ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวหอมมะลิของเกษตรกรจังหวัดมหาสารคาม. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยมหาสารคามวิจัย ครั้งที่ 13: 191-196.
- พิกุล พงษ์กลาง. (2559). แนวทางการลดต้นทุนผลิตของการปลูกข้าว. *วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจ* ประยุคดี: 17-26.
- พัชรินทร์ สุภาพันธุ์ และชนิตา พันธุ์มณี. (2556). การวิเคราะห์มูลค่าทางเศรษฐกิจและระบบการผลิตที่เหมาะสมของผักที่ผ่านมาตรฐานการรับรองตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เกษตรอินทรีย์ในภาคเหนือตอนบน. รายงานผลการวิจัยมหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- มนัญชยา เรืองวงศ์โรจน์. (2558). การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรผู้ผลิตพืชเทศบาลตำบลเกษตรพัฒนา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม* 14 (2): 18-25.

- รักประชา ธิสาเวช. (2551). ความคาดหวังของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรในพื้นที่
ชลประทานฝายลาเซบาย จังหวัดอำนาจเจริญ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- วิวัฒน์ ภูพร้อม และศิริวรรณ แดงจำ่า. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเกษตรดีที่เหมาะสม
ของเกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. การประชุมวิชาการ
นานาชาติวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการเกษตร ครั้งที่ 1.
- สุชาดา แสงดวงดี. (2554). บริบทและปัญหาการสื่อสารแนวคิดการทำเกษตรโดยไม่ใช้สารเคมี
ไปสู่เกษตรกรตำบลลำพญา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม.
วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2556). สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2563
จาก <http://www.acfs.go.th/gap-center.php>
- สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร. (2555). การจัดการระบบควบคุมภายในสำหรับการรับรอง
มาตรฐานแหล่งผลิต GAP แบบกลุ่ม. คู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ที่ปรึกษาเกษตรกร.
- Prommuangdee, A. (2010). Factors Affecting Good Agricultural Practice of Cabbage Growers in
Bo-Sali Sub-district, Hot District, Chiang Mai. Master Thesis. Chiang Mai
University.
- Suwannapin, C. (2007). Factors Affecting Certified Good Agricultural Practice of Mango
Growers, Phrao District, Chiang Mai. Master Thesis. Chiang Mai University.
- Thongser, P. (2010). Farmers' Knowledge Needs of Good Agricultural Practice on Vegetable
Production, Thung Ruang Royal Project Development Center, Chiang Mai Province.
Master Thesis. Chiang Mai University.

ภาคผนวก ข

ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร

ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร

1. น้ำ

1.1 น้ำที่ใช้ในแปลงปลูก

- น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องมาจากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อ ผลผลิต กรณีที่แหล่งน้ำมีสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากวัตถุหรือ สิ่งที่เป็นอันตราย ให้วิเคราะห์น้ำ โดยส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และเก็บผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน

- ไม่ใช้น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมอื่นๆ เช่น แหล่งชุมชน โรงพยาบาล ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย กรณี จำเป็นต้องใช้ ต้องมีหลักฐานหรือข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่าน้ำนั้น ได้ผ่านการบำบัดน้ำเสียมาแล้ว และสามารถนำมาใช้ในกระบวนการผลิตได้

- เก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้งในระยะเวลาเริ่มจัดระบบการผลิต และในช่วงเวลาที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการนำไปใช้ในการผลิตส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการ ที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน

- น้ำสำหรับละลายปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตร ต้องมี คุณภาพที่ไม่ทำให้ประสิทธิภาพในการละลายปุ๋ยและวัตถุอันตรายทาง การเกษตรลดลง

- มีวิธีการให้น้ำที่เหมาะสมกับความต้องการของพืช และความชื้นของดิน

- มีวิธีการให้น้ำที่เหมาะสมเพื่อลดการสูญเสีย และลดความเสี่ยง ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูกและพื้นที่โดยรอบ

- มีการจัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน เช่น น้ำจากห้องสุขา น้ำทิ้งต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูก และพื้นที่โดยรอบ

- บำรุงรักษาระบบการให้น้ำและดูแลให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

- แหล่งน้ำสำหรับการเกษตร ไม่ควรเป็นแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นจากการทำลายสิ่งแวดล้อม และมีการอนุรักษ์แหล่งน้ำและสภาพแวดล้อม และเลือกแหล่งปลูกที่มีปริมาณน้ำเพียงพอที่จะใช้ในการผลิตพืชให้มีคุณภาพ

1.2 น้ำที่ใช้ในแปลงปลูกระบบไฮโดรโปนิก (hydroponic)

- เปลี่ยนน้ำอย่างสม่ำเสมอสำหรับพืชที่ปลูกในระบบไฮโดรโปนิก หรือถ้ามีการนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ ให้มีระบบการลดปริมาณการปนเปื้อนของจุลินทรีย์และ/หรือสารเคมี

- บำรุงรักษาระบบการให้น้ำให้สะอาดตามความเหมาะสมเพื่อ ป้องกันการปนเปื้อนของ จุลินทรีย์

1.3 น้ำที่ใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

- น้ำสำหรับใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวต้องมีคุณภาพตาม มาตรฐานน้ำบริโภคหรือ เทียบเท่า โดยให้ความสำคัญกับปัญหาการ ปนเปื้อนเป็นพิเศษในกรณี ดังต่อไปนี้ น้ำที่จะไปสัมผัส ส่วนของผลิตผลที่บริโภคได้ ผลิตผลที่มีคุณลักษณะทางกายภาพที่ทำให้น้ำตกค้างอยู่ที่ผลิตผล เช่น ใบและพื้นผิวที่ไม่เรียบ เป็นต้น

2. พื้นที่ปลูก

2.1 พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือ สิ่งที่เป็นอันตราย ต่อผลิตผล กรณีที่พื้นที่มีสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย ให้ วิเคราะห์ดิน โดยส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือ ห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบ คุณภาพ เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อน จากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และเก็บผลการวิเคราะห์ดินไว้ เป็นหลักฐาน

2.2 กรณีจำเป็นต้องใช้พื้นที่ปลูกที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้องมีข้อ พิสูจน์ที่ชัดเจนว่า มีวิธีการบำบัดที่ลดการปนเปื้อนสู่ระดับที่ปลอดภัยได้

2.3 เก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิต และในช่วงเวลาที่มี สภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการ หรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการ รับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และเก็บผล การ วิเคราะห์ดินไว้เป็นหลักฐาน

2.4 หากใช้สารเคมีที่ใช้รมหรือราดดิน เพื่อฆ่าเชื้อในดินหรือวัสดุปลูก ให้บันทึกข้อมูล ชนิดสารเคมี วันที่ใช้ อัตราส่วนและวิธีใช้ และชื่อ ผู้ปฏิบัติงาน พร้อมทั้งเก็บบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

2.5 พื้นที่ปลูกใหม่ไม่เป็นพื้นที่ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หากมีผลกระทบ ต้องมีมาตรการในการลด หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น

2.6 วางผังแปลงจัดทำแปลง หรือปรับปรุงผังแปลงโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อความ ปลอดภัยอาหาร สิ่งแวดล้อม คุณภาพผลิตผลและสุขภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของ ผู้ปฏิบัติงาน

2.7 ดูแลรักษาพื้นที่ที่ปลูกพืชเพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของดิน

2.8 ปลูกพืชให้เหมาะสมกับชนิดของดิน และไม่มีความเสี่ยงที่ทำให้สิ่งแวดล้อม เสื่อมโทรม

2.9 จัดทำรหัสแปลงปลูกและข้อมูลประจำแปลงปลูก โดยระบุชื่อ เจ้าของพื้นที่ปลูก สถานที่ติดต่อ ชื่อผู้ดูแลแปลง (ถ้ามี) สถานที่ติดต่อ ที่ตั้งแปลงปลูก แขนงที่ตั้งแปลงปลูก แขนงแปลงปลูก ชนิดพืชและ พันธุ์ที่ปลูก

2.10 จัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี

2.11 พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3. วัตถุอันตรายทางการเกษตร

3.1 หากใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ให้ใช้ตามคำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำของ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับ กรมวิชาการเกษตร หยุดใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรก่อนการเก็บเกี่ยวตามช่วงเวลา ที่ระบุไว้ใน ฉลากกำกับการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรแต่ละชนิด หรือให้เป็นไปตามคำแนะนำของทาง ราชการ กรณีที่มีหลักฐานหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า มีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรไม่ตรง ตามคำแนะนำ ให้วิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลิตภัณฑ์ โดยห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือ ห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์สารพิษตกค้าง และเก็บผลการ วิเคราะห์ไว้เป็นหลักฐาน กรณีผลการวิเคราะห์สารพิษตกค้างมีปริมาณตกค้างสูงสุดเกินค่า มาตรฐานหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ตรวจสอบหาสาเหตุของปัญหา และ ดำเนินการแก้ไขหรือ ป้องกันการเกิดซ้ำ รวมทั้งบันทึกข้อมูลดังกล่าวไว้

3.2 ห้ามใช้หรือมีไว้ในครอบครองวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้าม ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ครอบครองตามพระราชบัญญัติวัตถุ อันตราย พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

3.3 กรณีผลิตเพื่อส่งออก ห้ามใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ ประเทศคู่ค้าห้ามใช้หรือให้ ใช้ตามข้อกำหนดของประเทศคู่ค้า

3.4 มีเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ได้หรือห้าม ใช้ในประเทศ และประเทศคู่ค้า

3.5 เลือกใช้เครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์รวมทั้งวิธีการพ่นสารเคมีที่ถูกต้อง โดย ตรวจสอบเครื่องพ่นสารเคมีให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.6 ไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรมากกว่าสองชนิดผสมกัน เว้นแต่ จะเป็นคำแนะนำ ของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องหรือมีข้อมูลทางวิชาการรับรอง

3.7 ใช้ระบบการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานที่เหมาะสมเพื่อลดการใช้วัตถุอันตรายทาง การเกษตร

3.8 วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ยังคงเหลืออยู่ในภาชนะบรรจุซึ่งใช้ไม่หมดในคราวเดียว ให้ปิดให้สนิทและเก็บในสถานที่เก็บวัตถุอันตราย ทาง การเกษตร หากมีการเปลี่ยนถ่ายภาชนะบรรจุต้องระบุข้อมูลให้ ครบถ้วนถูกต้อง

3.9 จัดเก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรชนิดต่างๆ เป็นสัดส่วนในสถานที่ เก็บเฉพาะ เพื่อ ป้องกันการปนเปื้อนของสารแต่ละชนิด และสามารถควบคุม การหยิบใช้ได้ ไม่ทำให้เกิดการ ปนเปื้อนสู่ผลิตภัณฑ์ และไม่เกิดอันตรายต่อ บุคคล

3.10 จัดเก็บสารเคมีอื่น เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง สารทำความสะอาด สารอื่นๆ ที่ไม่ได้ใช้ ทาง การเกษตร ให้เป็นสัดส่วน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสู่ ผลิตภัณฑ์และสิ่งแวดล้อม

3.11 ทำความสะอาดเครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์ภายหลังการใช้ทุกครั้ง และกำจัดน้ำ ล้างด้วยวิธีที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่สิ่งแวดล้อม

3.12 ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้หมดแล้วต้องทำลาย เพื่อป้องกันการนำ กลับมาใช้หรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง

3.13 ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่เสื่อมสภาพหรือหมดอายุ ต้องเก็บใน สถานที่เฉพาะและทำลายเพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้หรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง

3.14 บันทึกรายชื่อหรือจัดทำบัญชีรายชื่อวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่เก็บไว้ในสถานที่เก็บ

3.15 ผู้ปฏิบัติงาน และ/หรือผู้ควบคุมต้องมีความรู้ในการใช้วัตถุอันตราย ทาง การเกษตรที่ ถูกต้อง โดยต้องรู้จักศัตรูพืช การเลือกชนิดและอัตราการใช้ วัตถุอันตรายทางการเกษตร การเลือกใช้ เครื่องพ่นและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

3.16 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจาก การใช้วัตถุอันตราย ทาง การเกษตร และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

3.17 ขณะปฏิบัติงานผู้ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ต้องสวมเสื้อผ้าให้มิดชิด มีอุปกรณ์ ป้องกันสารพิษ ได้แก่ หน้ากากหรือผ้าปิดจมูก ถุงมือ หมวก และสวมรองเท้า เพื่อป้องกันอันตราย จากสารพิษ

3.18 ผู้พ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องอยู่เหนือลมตลอดเวลา รวมถึงต้องระวังละออง ฟุ้งกระจายไปปนเปื้อนแปลงใกล้เคียงและสิ่งแวดล้อม

3.19 ผู้พ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันทีหลังการ พ่น เสื้อผ้าที่สวมใส่ขณะพ่น ต้องนำไปซักให้สะอาดทุกครั้ง โดยซักแยกจากเสื้อผ้าที่ใช้ปกติ

3.20 มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาลและอุปกรณ์ป้องกันอุบัติเหตุอย่าง ครบถ้วน เช่น น้ำยาล้างตา น้ำสะอาด ทราย ฯลฯ

3.21 มีเอกสารคำแนะนำการปฏิบัติกรณีที่มีอุบัติเหตุหรือเหตุฉุกเฉิน แสดงไว้ให้เห็นชัดเจนในบริเวณเก็บสารเคมี

4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

4.1 แผนควบคุมการผลิต มีแผนควบคุมการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลตรงตามวัตถุประสงค์ โดย ใช้หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือใช้ข้อมูลจากงานวิจัยที่ได้รับการยอมรับ หรือข้อมูลจากทางราชการ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านพืชนั้นๆ หรือ ข้อมูลจากลูกค้า เพื่อกำหนดมาตรการควบคุมในแต่ละขั้นตอนที่อาจส่งผล กระทบต่อความปลอดภัย และ/หรือคุณภาพของผลิตผล และ/หรือสิ่งแวดล้อม และ/หรือสุขภาพความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน

4.2 บัญชีการผลิต จัดทำรายการและบันทึกข้อมูลบัญชีการผลิต แหล่งที่มา และ รายละเอียดเฉพาะของบัญชีการผลิตที่สำคัญ เช่น เมล็ดพันธุ์หรือต้นพันธุ์ ปุ๋ย ธาตุอาหารเสริมวัตถุดิบตรงทางการเกษตรที่ใช้ในกระบวนการผลิต พร้อมทั้งระบุรายการปริมาณ วัน/เดือน/ปีที่จัดซื้อ

4.2.1 เมล็ดพันธุ์หรือต้นพันธุ์ หรือส่วนขยายพันธุ์

- เมล็ดพันธุ์ หรือต้นพันธุ์ หรือส่วนขยายพันธุ์ ต้องมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ตรงตามพันธุ์ ตามความต้องการของตลาด สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาและประวัติของเมล็ดพันธุ์หรือต้นพันธุ์หรือส่วนขยายพันธุ์ได้

- ไม่ปลูกพืชชนิดที่มาจากเมล็ดพันธุ์ หรือต้นพันธุ์ หรือส่วนขยายพันธุ์ ที่เป็นพิษต่อการบริโภค ยกเว้นมีข้อแนะนำในการบริโภคที่ถูกต้อง

- หากมีการคลุกหรือเคลือบเมล็ดพันธุ์ด้วยวัตถุดิบตรงทางการเกษตร ให้ใช้ตามวิธีการและอัตราตามคำแนะนำบนฉลากที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย และบันทึกข้อมูลไว้

4.2.2 ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน

- มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน เพื่อป้องกันไม่ให้ เกิดการปนเปื้อนทั้งในด้านจุลินทรีย์เคมี และกายภาพผู้ผลิตผลในระดับ ที่จะทำให้ไม่ปลอดภัยต่อการบริโภค โดยใช้ปุ๋ยหรือสารปรับปรุงดินที่ขึ้น ทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- หากเกษตรกรผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองในฟาร์ม ปุ๋ยอินทรีย์ต้องผ่าน กระบวนการหมักหรือย่อยสลายโดยสมบูรณ์ หรือผ่านกระบวนการอื่น อย่างเพียงพอที่จะไม่ทำให้เกิดโรคสู่คน ทั้งนี้ ให้บันทึกข้อมูลที่ระบุวิธีการ วันที่และช่วงเวลาทำปุ๋ยอินทรีย์

- ไม่ใช่สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ย

- พื้นที่เก็บรักษา ผสม และขนย้าย ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน หรือ พื้นที่สำหรับหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ ต้องแยกเป็นสัดส่วนและอยู่ในบริเวณที่ไม่เกิดการปนเปื้อนสู่พื้นที่ปลูกพืชอาหารและ แหล่งน้ำ

- ใช้ปุ๋ยให้เหมาะสมต่อพืชที่ปลูกในอัตราตามคำแนะนำบนฉลาก

- กรณีปลูกพืชในระบบไฮโดรโปนิก ต้องมีการเฝ้าระวังและบันทึกข้อมูลการใช้ สารละลายธาตุอาหารพืช

4.3 เครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร

- จัดให้มีอุปกรณ์การเกษตรที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

- จัดให้มีสถานที่เก็บรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรเป็นสัดส่วน ปลอดภัย และง่ายต่อการนำไปใช้งาน

- ตรวจสอบอุปกรณ์ เครื่องมือ รวมถึงเครื่องใช้ไฟฟ้าอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกัน อุบัติเหตุและอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงาน

- ตรวจสอบเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรที่ต้องอาศัยความ เที่ยงตรงในการ ปฏิบัติงาน เช่น หัวฉีดพ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตร อย่างน้อยปีละครั้ง หากพบว่ามีความ คลาดเคลื่อนต้องปรับปรุงซ่อมแซม หรือเปลี่ยนใหม่ให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานเมื่อนำมาใช้ งาน

- ทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรรวมทั้งภาชนะที่ใช้ใน การบรรจุ และขนส่งผลิตภัณฑ์ทุกครั้งก่อนการใช้งานและหลังใช้งานเสร็จแล้ว

4.4 การจัดการในขั้นตอน การผลิตมีการจัดการระบบการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลตรง ตามข้อกำหนดของกลุ่ม

4.5 การกำจัดของเสียและสิ่งของที่ไม่ใช้หรือไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต ส่วนของพืชที่มี โรคเข้าทำลายต้องเผาทำลายนอกแปลงปลูก โดย กำเนินถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และแยก ประเภทของเสียและสิ่งของที่ไม่ใช้หรือไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต ให้ชัดเจน รวมทั้งมีที่ทิ้งขยะให้ เพียงพอ หรือระบุจุดทิ้งขยะให้ชัดเจน รวมถึงมีการลดของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต

5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

5.1 ต้องเก็บเกี่ยวผลิตผลที่มีอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม โดยผลิตผลมี คุณภาพตามความ ต้องการของตลาด หรือตามข้อกำหนดของกลุ่ม

5.2 การเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกต้องลักษณะ เพื่อป้องกันการ ปนเปื้อนที่มีผลต่อความ ปลอดภัยในการบริโภค

5.3 คัดแยกผลิตผลที่ไม่ได้คุณภาพออก หากมีการคัดแยกชั้นคุณภาพและ ขนาดก่อนจำหน่าย ให้คัดแยกชั้นคุณภาพและขนาดของผลิตผลตาม ข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตรที่กำหนด สำหรับผลิตผลแต่ละชนิด หรือตามข้อกำหนดของกลุ่ม

5.4 ใช้เครื่องมือหรือวิธีการเฉพาะเพื่อป้องกันการซ้ำหรือเป็นรอยตำหนิ ของผลิตผล เนื่องจากการเก็บเกี่ยว

5.5 ป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายสู่ผลิตผลที่มี การคัดเลือกหรือบรรจุ ในแปลงปลูกแล้ว และไม่วางผลิตผลที่เก็บเกี่ยว แล้วสัมผัสกับพื้นดิน โดยตรง

5.6 แยกภาชนะบรรจุของเสียและวัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างชัดเจน จากภาชนะบรรจุ ในการเก็บเกี่ยวและการขนย้าย เพื่อป้องกันการปนเปื้อน

5.7 อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และวัสดุที่สัมผัสกับผลิตผล โดยตรง ต้องทำจากวัสดุที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน

5.8 ดูแลรักษาอุปกรณ์และภาชนะบรรจุให้สะอาด เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสู่ผลิตผล และ ตรวจสอบให้มีสภาพพร้อมใช้งาน

5.9 จัดให้มีสถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และวัสดุให้เป็นสัดส่วน โดยแยกออกจากวัตถุอันตรายทางการเกษตรหรือสารเคมีอื่นๆ ปุ๋ย และสารปรับปรุงดิน และให้มีการป้องกันการปนเปื้อนจากสัตว์พาหะ นำโรค

5.10 จัดแยกผลิตผลด้อยคุณภาพกับผลิตผลที่มีคุณภาพ รวมถึงมีแผนการใช้ประโยชน์จาก ผลิตผลที่ด้อยคุณภาพ และตรวจสอบการคละ ปนของผลิตผลที่ด้อยคุณภาพ

5.11 สถานที่ที่ใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ต้องมีโครงสร้างที่ สามารถป้องกันความ เสี่ยงจากการปนเปื้อนในผลิตผล

5.12 หากพบความเสี่ยงในการปนเปื้อนอันตรายทางกายภาพจาก อุปกรณ์และเครื่องมือให้ มีมาตรการป้องกัน

5.13 ป้องกันสัตว์เลี้ยงไม่ให้อยู่ในบริเวณปฏิบัติงาน โดยเฉพาะสถานที่ เก็บเกี่ยว คัดบรรจุ และเก็บรักษา หากมีความเสี่ยงในการเป็นพาหะนำโรค ให้มีมาตรการป้องกัน

5.14 หากมีการใช้เชื้อหรือกับดักเพื่อกำจัดสัตว์พาหะนำเชื้อ ต้องจัดวางในบริเวณที่ไม่มี ความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสู่ผลิตผล ภาชนะ บรรจุและวัสดุ รวมถึงให้มีการบันทึกข้อมูล

6. การพักผลิตผล การขนย้ายในแปลงปลูก และเก็บรักษา

6.1 มีการจัดการด้านสุขลักษณะของสถานที่และวิธีการขนย้าย พักผลิตผล และ/หรือเก็บรักษาผลิตผล เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจาก อันตรายและสิ่งแปลกปลอมที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภคและ คุณภาพของผลิตผล

6.2 ใช้วัสดุปูรองพื้น ในบริเวณพักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการ ปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูล เศษดินและสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่นๆ จากพื้นดิน

6.3 ไม่ใช้พาหนะที่ขนย้ายหรือขนส่งวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร หรือ ปุ๋ย หรือสารปรับปรุงบำรุงดิน ในการขนย้ายหรือขนส่งผลิตผล เพื่อ ป้องกันการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อการบริโภค ในกรณีที่ไม่สามารถ แยกพาหนะในการขนย้ายหรือขนส่ง ได้ต้องทำความสะอาดพาหนะ เพื่อ ป้องกันการปนเปื้อนดังกล่าว รวมถึงมีการบันทึกการใช้พาหนะขนส่ง

6.4 เลือกใช้ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุขั้นต้น เพื่อการขนถ่ายผลิตผล ภายในพื้นที่แปลงปลูก ไปยังพื้นที่คัดแยกบรรจุที่เหมาะสม มีวัสดุปูภายในภาชนะเพื่อป้องกันการกระแทกเสียดสี

6.5 การจัดวางผลิตผลในบริเวณพักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวในแปลงปลูก ต้องเหมาะสม สามารถป้องกันการเกิดรอยแผลที่ผลิตผลจากการขูดขีด หรือการกระแทก รวมทั้งปัญหาการเสื่อมสภาพของผลิตผลอันเนื่องมาจาก ความร้อนและแสงแดด

6.6 การขนย้ายผลิตผลในแปลงปลูกให้ปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง และป้องกันการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อการบริโภคได้

6.7 กรณีผลิตผลที่เสื่อมคุณภาพง่ายต้องมีการดูแลและป้องกันที่เหมาะสมก่อนการขนส่ง

6.8 พาหนะที่ใช้ในการขนย้ายต้องสามารถรักษาคุณภาพของผลิตผล

6.9 ให้ขนส่งผลิตผลที่บรรจุภาชนะแล้วด้วยความระมัดระวัง และขนส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันทีที่เก็บเกี่ยว และ/หรือหลังการตัดแต่งคัดคุณภาพหรือคัดขนาดแล้ว

7. สุขลักษณะส่วนบุคคล

7.1 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความเข้าใจ หรือได้รับการฝึกอบรม สุขลักษณะส่วนบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกสุขลักษณะ

7.2 ผู้ที่สัมผัสกับผลิตผลโดยตรง โดยเฉพาะหลังการเก็บเกี่ยวผลิตผล ที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้องมีการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคลและมี วิธีการป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตผล

7.3 มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เพียงพอและ อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน สามารถป้องกันของเสียต่างๆ ไม่ให้เกิดการ ปนเปื้อนสู่แปลงปลูกและผลิตผล

7.4 กรณีผู้ปฏิบัติงานเจ็บป่วยต้องรายงานให้ผู้ดูแลการผลิตทราบ เพื่อ ตัดสินใจในการปฏิบัติงานที่ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตภัณฑ์

7.5 ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุดิบทรายทางการเกษตรต้องได้รับการ ตรวจสอบสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

7.6 จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เหมาะสมแก่ผู้ปฏิบัติงาน

7.7 จัดการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ

7.8 เจ้าของฟาร์มและผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ หรือ ได้รับการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

8. บันทึกข้อมูลและการตรวจสอบ

8.1 เอกสารและบันทึกข้อมูล ดังนี้

- มีบันทึกข้อมูลการใช้น้ำที่มีรายละเอียดต่างๆ เช่น ชนิดพืช วันที่ สถานที่ และปริมาณน้ำใช้ หรือระยะเวลาให้น้ำ

- มีบันทึกข้อมูลการใช้สารเคมีฆ่าเชื้อในดิน และบันทึกข้อมูลรหัสแปลงปลูกและข้อมูลประจำแปลงปลูก

- มีบันทึกข้อมูลการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรทุกครั้งที่ใช้ อย่างน้อยให้ระบุชนิดพืช ชนิดสารเคมี วัตถุประสงค์การใช้ วันที่ใช้ อัตราและ วิธีการใช้ วันที่เก็บเกี่ยว และชื่อผู้ปฏิบัติงาน

- มีบันทึกข้อมูล/หลักฐานการได้มาของวัตถุดิบทรายทางการเกษตร และมีบันทึกรายชื่อวัตถุดิบทรายทางการเกษตรที่จัดเก็บ

- มีบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการได้มาและการใช้ปุ๋ยและสาร ปรับปรุงดิน เช่น วันที่ ชนิด ปริมาณ อัตราที่ใช้วิธีการใช้ ช่วงระยะเวลาของ การปลูกพืชที่มีการใช้ปุ๋ย และชื่อผู้ปฏิบัติงาน

- มีบันทึกข้อมูลการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวในขั้นตอนการ ปฏิบัติที่สำคัญที่มีผลต่อความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์

- มีบันทึกข้อมูลการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวในขั้นตอนการ ปฏิบัติที่สำคัญที่มีผลต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์

- มีบันทึกข้อมูลการกำจัดสัตว์พาหะนำเชื้อ และบันทึกข้อมูลการใช้พาหะขนส่ง

- มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการฝึกอบรม และ/หรือเก็บ หลักฐานผลการตรวจสอบสุขภาพ และ/หรือการจัดการด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล

- จัดทำเอกสารหรือแบบบันทึกให้เป็นปัจจุบันสำหรับการผลิตในฤดูกาลนั้นๆ รวมทั้งมีการบันทึกข้อมูลให้ครบถ้วน และลงชื่อผู้ปฏิบัติงาน ทุกครั้งที่มีการบันทึกข้อมูล

- มีการจัดเก็บเอกสาร และ/หรือ บันทึกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ แยกเป็นฤดูกาลผลิตแต่ละฤดูกาล เพื่อสะดวกต่อการตรวจสอบและการนำมาใช้

8.2 การตามสอบและการทบทวนวิธีปฏิบัติ

8.2.1 การตามสอบ ดังนี้

- ผลิตผลที่อยู่ระหว่างการเก็บรักษาและขนย้าย หรือบรรจุเพื่อจำหน่าย ต้องมีการระบุรุ่นผลิตผล หรือดิครหัส หรือเครื่องหมายแสดง แหล่งผลิต หรือวันที่เก็บเกี่ยว ให้สามารถตรวจสอบที่มาของผลิตผลได้

- ในกรณีมีการจำหน่ายผลิตผล ต้องบันทึกข้อมูลผู้รับซื้อผลิตผล หรือแหล่งที่นำผลิตผลไปจำหน่าย รวมถึงปริมาณที่จำหน่าย

- เก็บรักษานบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้อย่างน้อย 2 ปี ของการผลิตติดต่อกันหรือตามที่ ผู้ประกอบการหรือประเทศคู่ค้าต้องการ เพื่อให้สามารถตามสอบและ เรียกคืนสินค้าเมื่อเกิดปัญหาได้

- กรณีพบปัญหาการปฏิบัติในแปลงปลูกที่อาจมีผลต่อความปลอดภัย ต้องแยกผลิตผลและป้องกันไม่ให้มีการนำไปจำหน่าย หากพบ หลังจากจำหน่ายแล้วให้รีบแจ้งผู้ซื้อผลิตผลทันที

- กรณีที่พบปัญหาการปฏิบัติในแปลงปลูกที่อาจมีผลต่อความปลอดภัย ให้สืบหาสาเหตุและหาแนวทางแก้ปัญหา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก และให้มีการบันทึกข้อมูล

8.2.2 การทบทวนวิธีปฏิบัติ ดังนี้

- ทบทวนการปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีหรือ ทบทวนบันทึกข้อมูลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้มั่นใจในกระบวนการผลิต และปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ รวมถึงเก็บ บันทึกข้อมูลการทบทวนและแก้ไขไว้

- มีการแก้ไขข้อร้องเรียนที่เกี่ยวข้อง และเก็บบันทึกข้อมูลการแก้ปัญหาข้อร้องเรียนไว้

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบราชสันตติวงศ์

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สถาบันราชภัฏสกลนคร

เลขที่แบบสอบถาม.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การจัดการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผัก
ปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อผู้ให้ข้อมูล.....	นามสกุล.....
บ้านเลขที่.....	หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

- คำชี้แจง :**
1. การจัดการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโคกนกทา อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คำตอบในแบบสอบถามนี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านกรุณาตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริง และตามความคิดเห็นของท่าน
  2. เลขที่แบบสอบถามมีไว้เพื่อติดตามแบบสอบถามเท่านั้น
  3. แบบสอบถามการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่
    - ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตผักของเกษตรกร
    - ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านกระบวนการผลิตและปัจจัยการผลิต
    - ตอนที่ 3 ความรู้ ความเข้าใจ ในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
    - ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการการผลิตผัก และแนวทางการพัฒนากระบวนการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
    - ตอนที่ 5 แนวทางการจัดการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
  4. ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในวงเล็บ (.....) หน้าข้อความที่ต้องการ และ/
หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง (.....) ของแต่ละคำถามเพื่อให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตผักของเกษตรกร

1. เพศ
 (....) 1.1 ชาย   (....) 1.2 หญิง
2. อายุ.....ปี (เกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)
3. สถานภาพ
 (....) โสด   (....) สมรส   (....) หย่าร้าง   (....) หม้าย   (....) แยกกันอยู่
4. ระดับการศึกษา
 (....) 4.1 ไม่ได้รับการศึกษา
 (....) 4.2 ประถมศึกษา
 (....) 4.3 มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
 (....) 4.4 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)
 (....) 4.5 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)
 (....) 4.6 ปริญญาตรี
 (....) 4.7 สูงกว่าปริญญาตรี
 (....) 4.8 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
5. ประสบการณ์ในการผลิตผัก.....ปี (เกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)
6. การอบรมเกี่ยวกับการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม
 (....) เคย   จำนวน.....ครั้ง
 (....) ไม่เคย
7. พื้นที่การผลิตผัก.....ไร่.....งาน.....ตารางวา
8. ลักษณะการถือครองที่ดิน
 (....) ของตนเอง   (....) เช่า
 (....) พื้นที่สาธารณประโยชน์   (....) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
9. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน
10. จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ผลิตผัก.....คน
11. ก่อนการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมท่านมีประสบการณ์ในการเพาะปลูกมาก่อนหรือไม่ (....) ไม่มี   (....) มี.....ปี

12. รายได้ต่อเดือน

รายได้ของครอบครัว..... บาท/ปี

12.1 รายได้จากภาคการเกษตร..... บาท/ปี

1. รายได้จากการจำหน่ายผัก..... บาท/ปี

2. รายได้จากการเกษตรอื่นๆ ..... บาท/ปี

12.2 รายได้นอกเหนือจากภาคการเกษตร ..... บาท/ปี

อื่นๆ ระบุ.....บาท/ปี

13. สภาพหนี้สิน

(....) 13.1 ไม่มี (....) 13.2 มี ประมาณ.....บาท

14. ต้นทุนการผลิตผัก.....บาทต่อไร่

15. แหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(....) ของตนเอง

(....) ญาติ

(....) กองทุนหมู่บ้าน (....) สหกรณ์

(....) ธ.ก.ส. (....) ธนาคารพาณิชย์

(....) กลุ่มออมทรัพย์ (....) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านกระบวนการผลิตและปัจจัยการผลิต

1. พันธุ์ผักที่ปลูก

(....) ชื่อมาจาก.....

(....) เก็บพันธุ์ไว้ใช้เอง

(....) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

2. ชนิดผักที่ปลูก.....

3. เริ่มทำการผลิตผักตั้งแต่ปี พ.ศ.....

4. ช่วงเดือนที่ผลิตผัก

(....) ตลอดปี (....) เดือน.....

5. แหล่งน้ำที่ท่านใช้ในการผลิตผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(....) สระน้ำ ขุดเอง (....) บ่อบาดาล/บ่อน้ำ

(....) น้ำจากระบบชลประทาน (....) แหล่งน้ำธรรมชาติ (แม่น้ำ, หนอง, น้ำคลอง)

(....) ไม่มีแหล่งน้ำ (....) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

6. การให้น้ำในแปลงผัก
- (....) สายยาง (....) ระบบน้ำหยด
- (....) ระบบน้ำพ่นฝอย (....) ระบบน้ำสปริงเกอร์
- (....) ระบบปล่อยน้ำตามร่อง (....) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
7. มาตรฐานสินค้าเกษตร
- (....) GAP (....) ระยะเวลาเปลี่ยนแปลงเกษตรกรอินทรีย์
- (....) เกษตรอินทรีย์ (....) PGS
- (....) ไม่ได้รับรองมาตรฐาน (....) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
8. ลักษณะพื้นที่ที่ทำการผลิตผัก
- (....) พื้นที่ราบลุ่ม (....) พื้นที่ราบเชิงเขา
- (....) พื้นที่น้ำท่วมถึง (....) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
9. ลักษณะดินในพื้นที่การผลิตผัก
- (....) ดินเหนียว (....) ดินทราย
- (....) ดินร่วน (....) ดินร่วนปนทราย
- (....) อื่น ๆ โปรดระบุ.....
10. ท่านทำการปรับปรุงบำรุงดิน โดยวิธีใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (....) ใช้ปุ๋ยหมัก (....) ใช้ปุ๋ยคอก
- (....) น้ำหมักชีวภาพ (....) ทำปุ๋ยพืชสด
- (....) ปลุกพืชหมุนเวียน (....) ปลุกพืชคลุมดิน
- (....) อื่น ๆ โปรดระบุ.....
11. การปรับปรุงบำรุงดินข้อ 10 ได้จัดการอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (....) ทำการเตรียมดินก่อนปลุกพืช (....) ทำทุกครั้งที่เตรียมดิน
- (....) ทำบางครั้งที่คิดว่าดินไม่ดี (....) อื่นๆ โปรดระบุ.....
12. การใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีของท่าน
- (....) ใช้น้ำหมักชีวภาพผสมปุ๋ยเคมี
- (....) ใช้ปุ๋ยหมักผสมปุ๋ยเคมี
- (....) ไม่ใช้สารเคมีเลย

13. ท่านใช้วิธีใดในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงในแปลงผลิตผักของท่าน (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)

(.....) ใช้สารสกัดจากธรรมชาติ, สมุนไพร

(.....) สารชีวภัณฑ์

(.....) ใช้แมลงศัตรูธรรมชาติ, ตัวห้ำ, ตัวเบียน

(.....) ใช้กับดัก เช่น กาวเหนียว, ใช้ไฟล่อ

(.....) ปลุกผักหมุนเวียนไม่ซ้ำชนิด

(.....) เลือกช่วงฤดูปลูกที่เหมาะสม

(.....) เลือกชนิดผักที่มีศัตรูรบกวนน้อย

(.....) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

14. การผลิตเกษตรของท่านเป็นอย่างไร

(.....) ปลูกพืชผักชนิดเดียวทั้งปี (.....) ปลูกพืชผักหลายชนิด

(.....) ปลูกพืชหมุนเวียนทั้งปี (.....) อื่นๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 3 ความรู้ ความเข้าใจ ในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1. ความรู้ ความเข้าใจ ในมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมายถูก ✓ ลงในช่องคำตอบที่ท่านคิดว่าถูกต้อง

ข้อ	ข้อความ	คำตอบ		หมายเหตุ
		ใช่	ไม่ใช่	
1	แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตมีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของสารเคมีและจุลินทรีย์			
2	น้ำที่ใช้ล้างผลผลิตเป็นน้ำที่ไม่สะอาด			
3	พื้นที่ปลูกผักมีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของสารเคมีและจุลินทรีย์			
4	ใช้สารเคมีที่ประกาศห้ามใช้และไม่ได้ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมายในการกำจัดศัตรูพืช			
5	ก่อนการใช้สารเคมีไม่เคยอ่านฉลากก่อนการใช้สารเคมี			
6	ในขณะที่ฉีดพ่นสารเคมีไม่เคยสวมเครื่องป้องกันตัวเอง			
7	พ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในช่วงใกล้เก็บเกี่ยวผลผลิต			
8	หลังการฉีดพ่นสารเคมีไม่ทำความสะอาดร่างกาย และอุปกรณ์พ่นสารเคมีทุกครั้งหลังการใช้			
9	สถานที่เก็บสารเคมีอยู่รวมกับที่พัก/ที่ประกอบอาหาร และไม่มีหลังคากันแดดกันฝน			
10	สถานที่เก็บสารเคมีอยู่ใกล้มือเด็กเสี่ยงต่อการเกิดอันตราย			
11	ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายใช้หมดแล้วไม่มีสถานที่จัดเก็บหรือนำไปทำลาย			
12	สถานที่เก็บรักษาผลผลิตไม่เป็นสัดส่วน ไม่สามารถป้องกันหนูหรือแมลงสาบ หรือสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรคอื่น ๆ			

ข้อ	ข้อความ	คำตอบ		หมายเหตุ
		ใช่	ไม่ใช่	
13	อุปกรณ์และพาหนะในการขนย้ายไม่สะอาดมีสิ่งอันตรายปนเปื้อนและมีผลต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค			
14	สถานที่เก็บรักษาผลผลิตอยู่ในบริเวณเดียวกับที่เก็บสารเคมี			
15	ไม่จัดเก็บเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตรเป็นสัดส่วน			
16	วางผลผลิตกับพื้นโดยไม่มีวัสดุรองรับป้องกันการปนเปื้อน			
17	ขนย้ายผลผลิตไม่ระมัดระวังทำให้ผลผลิตบอบช้ำเสียหาย			
18	ไม่ได้บันทึกข้อมูลการผลิตพืช			
19	ไม่มีการคัดแยกผลผลิตที่มีศัตรูพืชติดค้างอยู่			
20	ไม่มีการปฏิบัติดูแลในกระบวนการผลิตในระหว่างการเจริญเติบโตตามขั้นตอนของแผนควบคุมการผลิต			
21	ไม่คัดแยกผลผลิตคุณภาพออกจากผลผลิตด้อยคุณภาพก่อนส่งจำหน่าย			
22	ไม่ใช้ภาชนะบรรจุที่สะอาดและไม่มีวัสดุรองพื้นซึ่งทำให้มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค			
23	ใช้น้ำไม่สะอาดในการทำความสะอาดผลผลิต			
24	ใช้ภาชนะไม่สะอาดบรรจุผลผลิต			
25	ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลเพื่อป้องกันการปนเปื้อนและให้กำจัดของเสียขยะมูลฝอยและเศษวัสดุ เช่น น้ำสะอาด สบู่ กระดาษชำระ ผ้าสะอาด ถังขยะ			

2. ท่านมีความต้องการหรือสนใจในการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
- (.....) ต้องการ เพราะ .....
- (.....) ไม่ต้องการ เพราะ.....
3. ลักษณะการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมที่ท่านต้องการมีลักษณะแบบใด
- 1) .....
- 2) .....
- 3) .....
- 4) .....
4. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
- .....
- .....
- .....
5. ท่านคิดว่าการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมมีผลต่อท่านอย่างไร
- (.....) ขยายตลาดประเภทอื่น ๆ ได้
- (.....) ทำให้ผู้บริโภครู้จัก
- (.....) เพิ่มปริมาณการขาย
- (.....) สามารถตรวจสอบได้
- (.....) ช่วยลดต้นทุนด้านการผลิต
- (.....) สินค้าเพิ่มความเชื่อถือ และสร้างมั่นใจให้กับผู้บริโภค
- (.....) ลดค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน
- (.....) ไม่มีประโยชน์
- (.....) เพิ่มค่าใช้จ่ายในการรับรองมาตรฐาน
6. ท่านคิดอย่างไรต่อการเพิ่มตราสัญลักษณ์ของกลุ่มหรือชื่อผู้ผลิตส่งผลต่อสินค้าท่านอย่างไร
- (.....) สินค้ามีราคาเพิ่มขึ้น
- (.....) ผู้บริโภครู้จักมากขึ้น
- (.....) ติดต่oได้ง่ายเวลาที่ต้องการซื้อ-ขาย
- (.....) ผู้ผลิตเพิ่มต้นทุน
- (.....) ขยายตลาดได้โดยเฉพาะตลาดใหม่

7. ท่านมีความคิดเห็นต่อการเพิ่มตราสัญลักษณ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
(.....) ทำให้ผู้บริโภคมั่นใจ	(.....) ทำให้ผู้บริโภคเลือกสินค้า
(.....) ทำให้ผู้บริโภครู้จักมากขึ้น	(.....) ทำให้สินค้ามีมูลค่าเพิ่มขึ้น
(.....) ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น	(.....) ขยายตลาดได้ง่าย
(.....) ทำให้เป็นภาระต่อผู้ผลิตและไม่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิต	

ตอนที่ 4 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการผลิตและการตลาดการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนากระบวนการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
ด้านความรู้

1. เหตุผลสำคัญที่ท่านปรับเปลี่ยนระบบการผลิตจากการทำเกษตรแบบเดิมเป็นการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

(.....) ปัญหาด้านสุขภาพ	(.....) ความต้องการบริโภคอาหารปลอดภัย
(.....) ราคาดี	(.....) ปลุกตามเพื่อน
(.....) สารเคมีราคาแพง	(.....) มีการส่งเสริมในกลุ่ม
(.....) มีการตลาดที่แน่นอน	(.....) อื่นๆ โปรดระบุ.....

2. ท่านมีข้อจำกัดในการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านใด (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)

- (.....) การบำรุงดินในการลดสารเคมี (.....) ตลาดจำหน่ายแคบ/ขยายตลาดยาก
 (.....) การใช้กำจัดศัตรูพืช (.....) ไม่มีการประกันราคา
 (.....) ชนิดพืชที่ปลูก (.....) ปริมาณการใช้น้ำ
 (.....) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

3. ท่านต้องการขยายการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีหรือไม่

3.1 ไม่ต้องการเพราะ

- (.....) พื้นที่มีจำกัด (.....) ค่าเช่าพื้นที่แพง
 (.....) แรงงานไม่พอ (.....) มีทุนน้อย
 (.....) ผลตอบแทนต่ำ (.....) ไม่มีตลาดรองรับ
 (.....) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

3.2 ต้องการเพราะ

- (.....) ปลอดภัยต่อตนเองและผู้บริโภค (.....) ต้นทุนการผลิตต่ำ
 (.....) มีการตลาดรองรับ (.....) มีรายได้เพิ่มขึ้น
 (.....) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. ท่านต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากหน่วยงาน/องค์กรที่สนับสนุนส่งเสริมอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- (.....) วางแผนการปลูก
 (.....) อบรมให้ความรู้ด้าน.....
 (.....) จัดการภายในกลุ่มให้เป็นระบบ
 (.....) การศึกษาดูงาน
 (.....) การลดต้นทุนการผลิต
 (.....) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ด้านปัจจัยการผลิต

1. ท่านต้องการความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิตจากหน่วยงาน/องค์กรที่สนับสนุนส่งเสริมอย่างไรบ้าง

(....) ปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยคอก	(....) ปุ๋ยเคมี
(....) สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	(....) สารปรับปรุงบำรุงดิน
(....) สารชีวภัณฑ์	(....) อื่นๆ โปรดระบุ.....

2. ท่านต้องการความช่วยเหลืออื่น ๆ จากหน่วยงาน/องค์กรที่สนับสนุนส่งเสริมอย่างไรบ้าง

(....) ระบบน้ำ	(....) โรงเรือนอัจฉริยะ
(....) ระบบพลังงานแสงอาทิตย์	(....) โรงคัดแยก บรรจุภัณฑ์
(....) อื่น ๆ โปรดระบุ.....	

ด้านแหล่งเงินทุน

1. ท่านต้องการความช่วยเหลือด้านแหล่งเงินทุนอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1ข้อ)

(....) เงินกู้	(....) ลดอัตราดอกเบี้ย
(....) ปลอดดอกเบี้ย	(....) พักชำระหนี้
(....) ไม่ต้องการ	(....) อื่นๆ โปรดระบุ.....

2. แหล่งเงินทุน

(....) กองทุนหมู่บ้าน	(....) สหกรณ์.....
(....) ธ.ก.ส.	(....) ธนาคารพาณิชย์
(....) กลุ่มออมทรัพย์	(....) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ด้านการตลาด

1. ท่านจำหน่ายผลผลิตด้วยวิธีใด (ตอบได้มากกว่า 1ข้อ)

(....) ต่างคนต่างขาย
(....) รวบรวมผลผลิตขายแบบกลุ่ม
(....) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

2. ผลผลิตผักของท่านจำหน่ายตลาดระดับใด
- (....) ตลาดทั่วไป (....) โรงพยาบาล
 (....) โรงเรียน (....) ห้างสรรพสินค้า
 (....) ร้านค้า/แผงลอย (....) พ่อค้าคนกลาง
 (....) ผู้บริโภคโดยตรง (....) สหกรณ์.....
 (....) อื่น ๆ โปรดระบุ.....
3. ชนิดของสินค้าที่ท่านจำหน่ายโดยส่วนใหญ่มีการรับรองมาตรฐานอย่างไร
- (....) มีการติดฉลากหรือตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม
 (....) มีการรับรองมาตรฐาน
 (....) ไม่มี การติดฉลาก หรือตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม
 (....) ไม่มี การรับรองมาตรฐาน
4. จากข้อ 3 ท่านคิดว่าท่านจะดำเนินการต่อหรือไม่ในเรื่อง
- 4.1 ทำตราสัญลักษณ์กลุ่ม
 (....) ทำ (....) ไม่ทำเหตุผล.....
- 4.2 เข้าสู่การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
 (....) เข้าร่วม (....) ไม่เข้าร่วม เหตุผล.....

แนวทางการจัดการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวยุพดี เจริญรัตนไพฑูรย์
วัน เดือน ปีเกิด	25 มิถุนายน 2527
สถานที่เกิด	1083 หมู่ 10 ตำบลชุมแพ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดขอนแก่น
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอลำทะเมนชัย ตำบลลำทะเมนชัย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดชัยภูมิ
ตำแหน่ง	นักวิชาการ

